

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

EŞ SEÇME STRATEJİLERİNİN REDDEDİLME DUYARLILIĞI VE ÇELİŞİK
DUYGULU CİNSİYETÇİLİK AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÖZGE AYDOĞDU

DANIŞMAN
PROF.DR. EYÜP ÇELİK

TEMMUZ 2024

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

EŞ SEÇME STRATEJİLERİNİN REDDEDİLME DUYARLILIĞI VE ÇELİŞİK
DUYGULU CİNSİYETÇİLİK AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÖZGE AYDOĞDU

DANIŞMAN
PROF.DR. EYÜP ÇELİK

TEMMUZ 2024

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer verilen tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

Beyan ederim.

Özge AYDOĞDU

ÖN SÖZ

Evlilik kararı hayat boyu verilen en önemli kararlardan biri olduğu söylenebilir. Uzun sürecek bir ilişki olarak planlanan evliliklerin belli bir süre sonra sonlanması başarısız evlilik olarak adlandırılabilir. Bu anlamda evlilik başarısının önemli ön koşullarından birinin doğru eş seçimi olduğu söylenebilir. Eş seçiminde bireyler, evleneceği kişide sadece fiziksel çekicilik, yaş ve eğitim durumu gibi özelliklere odaklanarak diğer değişkenleri göz ardı etmesi durumunda evliliklerinde hayal kırıklığına uğrayabilmektedir. Bu nedenle eş seçme stratejilerinin reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçilik değişkenleri açısından incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Çalışmama her türlü katkıyı veren, çalışmaktan ve öğrencisi olmaktan onur duyduğum değerli hocam Prof. Dr. Eyüp ÇELİK'e ve desteklerini ve sevgilerini her zaman ve her durumda hissettiğim aileme teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

EŞ SEÇME STRATEJİLERİNİN REDDEDİLME DUYARLILIĞI VE ÇELİŞİK DUYGULU CİNSİYETÇİLİK AÇISINDAN İNCELENMESİ

Özge AYDOĞDU, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Eyüp ÇELİK

Sakarya Üniversitesi, 2024.

Bu araştırmada eş seçme stratejilerinin reddedileme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçilik açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca araştırmaya katılanların eş seçme stratejilerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubu 2023-2024 öğretim yılında Türkiye genelinde lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyindeki 272 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada, Kişisel Bilgi Formu, Eş Seçme Stratejileri Ölçeği, Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmanın verileri korelasyon analizi, regresyon analizi, tek yönlü ANOVA ve t testi kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda reddedilme duyarlılığı değişkeninin eş seçme stratejilerinden aile kurumu ve güven, alt boyutunun reddedilme duyarlılığını yordarken sosyoekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik, fiziksel özellik, bekâret, çocuk bakımı ve aşk alt boyutunu yordamadığı; koruyucu cinsiyetçilik değişkeninin aile kurumu ve güven, sosyoekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik, bekâret, çocuk bakımı, aşk alt boyutunun koruyucu cinsiyetçiliği yordarken fiziksel özellik alt boyutunun yordamadığı; düşmanca cinsiyetçiliğin eş seçme stratejilerinden sadece bekâret alt boyutunu yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Eş seçme stratejilerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucuna göre; aile kurumu ve güven, sosyoekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik, çocuk bakımı ve aşk alt boyutunun cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaştığı ve kadınların erkeklere göre daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür. Bekâret ve fiziksel özellik alt boyutunun ise kadın ve erkek cinsiyetine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Eş Seçme Stratejileri, Reddedilme Duyarlılığı, Koruyucu Cinsiyetçilik, Düşmanca Cinsiyetçilik.

ABSTRACT
AN ANALYSIS OF SPOUSAL STRATEGIES IN TERMS REJECTION
SENSITIVITY AND AMBIVALENT SEXISM

Özge AYDOĞDU

Supervisor: Prof. Dr. Eyüp ÇELİK

Sakarya University, 2024.

This study aims to examine mate selection preferences in terms of rejection sensitivity and ambivalent sexism. Additionally, the study aims to investigate whether there are gender differences in the mate selection preferences of the participants

The study group consisted of 272 university students at the undergraduate, master's, and doctoral levels across Turkey during the 2023-2024 academic year. The study utilized a Personal Information Form created by the researcher, the Mate Selection Strategies Scale, the Rejection Sensitivity Scale, and the Ambivalent Sexism Scale.

In line with the hypotheses of the study, the research data were analyzed using correlation analysis, regression analysis, one-way ANOVA, and t-tests. The results of the study indicated that the rejection sensitivity variable predicted the family institution and trust sub-dimension of mate selection strategies, while it did not predict the socioeconomic status, religious and political similarity, physical characteristics, virginity, childcare, and love sub-dimensions. The benevolent sexism variable predicted the family institution and trust, socioeconomic status, religious and political similarity, virginity, childcare, and love sub-dimensions, while it did not predict the physical characteristics sub-dimension. Hostile sexism was found to only predict virginity sub-dimension of mate selection strategies.

The t-test conducted to determine whether mate selection strategies differed according to gender showed that the family institution and trust, socioeconomic status, religious and political similarity, childcare, and love sub-dimensions significantly differed by gender, with women scoring higher than men. The virginity and physical characteristics sub-dimensions did not significantly differ by gender.

Keywords: Mate Selection Strategies, Rejection Sensitivity, Benevolent Sexism, Hostile Sexism.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
ÖN SÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TABLolar LİSTESİ	viii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem durumu	1
1.1.Araştırmanın amacı ve önemi.....	7
1.3.Problem cümlesi	8
1.4.Alt problemler	8
1.5.Varsayımlar	8
1.6. Sınırlılıklar.....	8
1.7. Tanımlar	9
BÖLÜM II.....	10
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	10
2.1. Araştırmanın kuramsal çerçevesi.....	10
2.1.1. Eş seçme stratejileri.....	10
2.1.2. Eş seçme kuramları.....	11
2.1.2.1. Psikanalitik kuram	11
2.1.2.2.Evrimsel kuram	12
2.1.2.3.Benzer özellikler kuramı	13
2.1.2.4. Birbirini tamamlayan gereksinimler kuramı.....	13
2.1.2.5. Sosyal rol kuramı.....	14
2.1.3. Reddedilme duyarlılığı	14
2.1.4. Çelişik duygulu cinsiyetçilik	16
2.2. İlgili araştırmalar	18

2.2.1. Eş seçme stratejileri ile ilgili araştırmalar	18
2.2.2. Reddedilme duyarlılığı ile ilgili araştırmalar	20
2.2.4. Çelişik duygulu cinsiyetçilik ile ilgili araştırmalar.....	21
BÖLÜM III	24
YÖNTEM	24
3.1.Araştırmanın modeli	24
3.2.Çalışma grubu.....	24
3.3.Veri toplama araçları	25
3.3.1.Kişisel bilgi formu	25
3.3.2. Eş Seçme Stratejileri Envanteri (ESSE)	25
3.3.3. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği (RDÖ).....	26
3.3.4. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ).....	26
BÖLÜM IV.....	27
BULGULAR	27
4.1. Betimsel İstatistiklere İlişkin Bulgular	27
4.2. Eş seçme stratejileri ile reddedilme duyarlılığı, çelişik duygulu cinsiyetçilik arasındaki ilişkilere yönelik bulgular.....	28
4.3. Reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin eş seçme stratejileri tarafından yordanıp yordanmadığına ilişkin bulgular.....	29
4.4. Cinsiyet değişkenine göre eş seçme stratejilerinin farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular.....	36
BÖLÜM V	39
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	39
5.1. Sonuç ve tartışma	39
5.1.1.Eş seçme stratejilerinin reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçilik tarafından yordanıp yordanmadığına ilişkin bulguların tartışılması.....	39
5.1.2.Cinsiyet değişkenine göre eş seçme stratejilerine ilişkin bulguların tartışılması	45
5.2. Öneriler.....	47
5.2.1. Araştırma sonuçlarına dayalı öneriler.....	47

5.2.2. İleride yapılabilecek araştırmalar için öneriler	48
KAYNAKÇA.....	49
EKLER	68

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Betimleyici İstatistik ve Normal Dağılıma İlişkin Sonuçlar.....	27
Tablo 2. Eş Seçme Stratejileri ile Reddedilme Duyarlılığı, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Arasındaki İlişkiler.....	28
Tablo 3. Regresyon Sayıltılarına İlişkin Bulgular.....	30
Tablo 4. Aile Kurumu ve Güven Stratejisinin Reddedilme Duyarlılığı ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliği Yordamasına İlişkin Bulgular.....	30
Tablo 5. Sosyoekonomik Durum Stratejisinin Reddedilme Duyarlılığı ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliği Yordamasına İlişkin Bulgular.....	31
Tablo 6. Dini ve Siyasi Benzerlik Stratejisinin Reddedilme Duyarlılığı ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliği Yordamasına İlişkin Bulgular.....	32
Tablo 7. Fiziksel Özellik Stratejisinin Reddedilme Duyarlılığı ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliği Yordamasına İlişkin Bulgular.....	33
Tablo 8. Bekaret Stratejisinin Reddedilme Duyarlılığı ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliği Yordamasına İlişkin Bulgular.....	34
Tablo 9. Çocuk Bakımı Stratejisinin Reddedilme Duyarlılığı ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliği Yordamasına İlişkin Bulgular.....	35
Tablo 10. Aşk Stratejisinin Reddedilme Duyarlılığı ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliği Yordamasına İlişkin Bulgular.....	35
Tablo 11. Aşk Stratejisinin Reddedilme Duyarlılığı ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliği yordamasına İlişkin Bulgular.....	36

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem durumu

İnsanoğlunun en temel ihtiyaçlarından biri olan yakın ilişki kurma isteğinin toplum tarafından onaylanması gerekliliğinin sonucu olarak ortaya çıkan evliliğin bireysel, sosyal ve kültürel birikimin gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir rol üstlendiği söylenebilir. Hangi toplumdan ve hangi kültürden olursa olsun bireyler hayatlarını bir başkasıyla paylaşma ihtiyacı ile evlilik yoluna giderler.

Alanyazın incelendiğinde, evliliğin çeşitli amaçlar doğrultusunda gerçekleştiği görülmektedir. Bu amaçlar arasında aile kurarak neslin devamını sağlama (Borten, 2002; Brodie, 1970), yeni nesilleri topluma hazırlama (Ekşi, 2005), toplumda güç kazanma (Girgis, George ve Anderson, 2012), sevme sevilme ve ait olma ihtiyacını karşılama (Poduska, 1992), cinsel gereksinimleri toplumun kabul gördüğü ölçüde karşılama (Gülsün, Ak, ve Bozkurt, 2009) çocuk sahibi olma ve çocukların güvenliğini sağlama (Muhammad ve Gagnon, 2010) yer almaktadır. Bu çerçevede, evlilik bağının kurulmasında ve evlilik amaçlarının şekillenmesinde biyo-psiko-sosyal faktörlerin etkili olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu faktörlerin etkisi ile şekillenen evliliğin amaçları, bireylerin eş seçme süreçlerinde önemli rol oynayabilir.

İnsan hayatı yapmış olduğu seçimlere şekillenebilmektedir. Evlilik için gerçekleştirilen eş seçimi evlilik hayatını olumlu ya da olumsuz açıdan etkileyebilir. Kişi eş seçimiyle birlikte hayatının geri kalanını kiminle paylaşmak istediği ve çocuğunu kiminle büyütmek istediği kararını da vermektedir (Bozgeyikli ve Toprak, 2013). Bu sebeple, çağlar boyunca aileyi inşa etmek için yapılan eş seçimi, bireyin yaşamı boyunca yapacağı en önemli tercihlerden biri olarak kabul edilmiştir (Manser ve Brown, 1980). Bireylerin eşlerini nasıl seçtikleri ve neye önem verdikleri, uzun yıllardır cevaplanmaya çalışılan bir konu olup, güncelliğini korumaktadır.

Yapılan çalışmalar eş seçme stratejilerinin rastlantısal olmadığını ve dinamik bir olgu olduğunu göstermektedir (Eckland, 1968; Epstein ve Guttman, 2010; Searcy, 1982). Eş seçimini etkileyen özelliklerin en temelinde kişilik, fiziksel özellikler, yaş, eğitim durumu

ve dini faktörler üzerine duruluyor olsa da eş seçiminde etkin olan çok daha fazla değişkenin olduğu belirtilmektedir (Buston ve Emlen, 2003). Günümüzde eş seçiminde rol oynayan faktörlerin belirlenmesi adına yapılan çalışmalarda (Babahanoğlu, 2020; Bolton, 1961; Rosenfeld, 2005) çeşitli yaklaşımların üzerinde durulmaktadır. Bu yaklaşımlardan biri olan benzerlik yaklaşımı, bireylerin fiziksel özellikleri, dini ve etnik kökeni, eğitim düzeyi, sosyoekonomik durumu, zekâ düzeyi ve aile yapısı bakımından kendine benzer yapıda olan bireyleri eş olarak seçtiğimize işaret etmektedir (Bacanlı, 2001). Bunun tersine, bireylerin kendine benzer özellikleri değil de kendisinde olmayan zıt özellikleri tercih ettiğini gösteren çalışmalar (Nias, 1979; Winch, 1955) da mevcuttur. Bununla birlikte, cinsiyete göre eş seçme stratejilerinin farklılaşabilmektedir. Evrimsel kuram eş tercihinde üretkenliğin önemini vurgulayarak erkeğin ve kadının üretkenlikten beklentilerinin farklılaştığını belirtmiştir. Buna göre erkek için üretkenlik doğurganlığın göstergesi olan fiziksel çekicilikle, kadınlarda ise kendisine ve çocuğuna iyi şartlarda bakım sağlaması için statü ve ekonomik güç ile ilişkilidir (Buss, 1985). Özet olarak bireylerin evlilik tercihini bilinçli veya bilinçdışı etkileyen birçok faktöre yönelik çeşitli kuramlar ortaya atılmıştır.

Eş seçimi aile kurumunun sürdürülmesini ve sağlıklı ailelerin kurulabilmesini de etkileyebilir. Aile kurumunun zayıflaması bireylerin yaşadıkları topluma olan aidiyetlerini azaltmakta ve toplumların millet olma vasıflarını da aşındırmaktadır. Bu sebeple toplum yapısının temelini oluşturan ailenin korunması ve güçlendirilmesi ülkelerin de en temel sosyal politikalarının başında gelmektedir (On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028), 2024). Bu kapsamda ülkemizdeki aile yapısını, ailelerin yaşam biçimi ile bireylerin eş seçme tercihlerini tespit etmek amacıyla Türkiye Aile Yapısı Araştırması (TAYA) gerçekleştirilmektedir. 2006 ve 2016 yılından sonra 2021 yılında tekrarlanan TAYA sonuçları, Türkiye'de eş seçme tercihlerine ilişkin detayları ortaya koyan en kapsamlı araştırma niteliğini taşımaktadır.

Buna göre, erkeklerin evlenecekleri kadında aradıkları özellikler şu şekilde sıralanmaktadır: Ev işleri ve çocukların bakımını paylaşması (%86,4), ev işlerinde becerikli olması (%81,7), eşine aşık olması (%80,0), benzer hayat tarzına sahip olması (%80,3), bakımlı ve özenli olması (%80,1), aile yapılarının benzer olması (%75,6), ilk kez evlenecek olması (%75,5), dindar olması (%68,2), güzel olması (%51,7), aynı etnik kökenden olması (%54,1), aynı mezhepten olması (%50,7), kendinden genç olması (%49,3), üniversite mezunu olması (%46,0), benzer siyasi görüşe sahip olması (%44,2), yüksek gelir sahibi/varlıklı olması (%39,7), varlıklı bir aileden olması (%29,2), aynı memleketten/hemşeri olması (%31,8).

Kadınların evlenecekleri erkeklerde aradıkları özellikler ise sırasıyla şu şekildedir: Gelir getirici bir işinin olması (%92,1), aile yapılarının benzer olması (%83,9), bakımlı ve özenli olması (%83,2), benzer hayat tarzına sahip olması (%82,7), ev işleri ve çocukların bakımını paylaşması (%82,3), çalışma saatlerinin belli olması (%81,3), eşine aşık olması (%80,9), ilk kez evlenecek olması (%75,3), dindar olması (%74,9), ev işlerinde becerikli olması (%70,4), aynı etnik kökenden olması (%64,4), aynı mezhepten olması (%61,0), kendinden büyük olması (%51,1), üniversite mezunu olması (%46,0), benzer siyasi görüşe sahip olması (%44,2), yakışıklı olması (%40,2), yüksek gelir sahibi/varlıklı olması (%39,7), varlıklı bir aileden olması (%29,2), aynı memleketten/hemşeri olması (%31,8). Bu sonuçlara göre, kadınlar ve erkeklerin eş seçimlerinde aradıkları özelliklerde; aile yapılarının benzer olması, benzer hayat tarzına sahip olması ve ev işleri ve çocukların bakımını paylaşması gibi özellikler benzerlik gösterirken, kendinden büyük ya da küçük olması, üniversite mezunu olması gibi özelliklerde farklılaşma görülmektedir.

Bireylerin eş seçme stratejileri aile ve toplumu etkilediği gibi boşanmalar üzerinde de etkili olduğu düşünülebilir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) evlenme ve boşanma istatistiklerine göre, 2023 yılında evlenme sayısı bir önceki yıla göre azalarak 565 bin 435'e düşmüş, boşanma sayısı ise 171 bin 881 olmuştur. Her iki cinsiyette de evlilik yaş ortalaması artarak erkeklerde 28.3, kadınlarda ise 25.7'ye yükselmiştir. 2023 yılındaki boşanma istatistiklerine göre, boşanmaların %33.4'ünün evliliğin ilk 5 yılı içerisinde gerçekleştiği görülmüştür (TÜİK, 2024). Evliliğin henüz ilk yıllarında görülen boşanmaların birçok nedeni olmakla birlikte, bireylerin evlilikten ve karşı cinsten beklentilerinden tam olarak emin olamadan evlilik kararı almaları (Kaya ve Tan Eren, 2020) ve evlilik için bireylerin kendi kriterlerinin farkında olmaması (Amato ve Previti, 2003) bu nedenlerden birkaçı olarak gösterilmektedir. Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde boşanmaların evliliklerin ilk 5 yılı içerisinde yoğunlaşmasının sebepleri arasında eşlerin eş seçme stratejilerinin farkında olmadan yaptığı evlilikler olduğu gösterilebilir.

Toplumda köyden kente göçler ile bireyselleşmenin artması, aile bağlarının zayıflaması, bireyin yalnızlaşması ve geleneksel evlilik beklentilerinin değişmesi sonucu günümüzde eş seçimi daha da zorlaşmaktadır (Baş, 2021; Gümüş, 1993). Eş seçiminin zorlaşması beraberinde eş seçme yöntemlerinin de değişikliğe uğratmıştır. Ailelerin kendi arasında anlaşma temeline dayanan görücü usulü evliliklerin yerini bireylerin kendi kararlarını aldıkları evlenme şekline bıraktığı görülmektedir (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015; Sezen, 2010; Beşpınar ve Beşpınar, 2017). Ayrıca, geleneksel tanışma yöntemleri ile

teknolojik gelişmeler ile insanların hayatına giren sosyal medya ve çeşitli uygulamaların da eş seçme yöntemlerini çeşitlendirdiği görülmektedir (Asmara ve Sahara, 2022; Afolaranmi, 2020). Tüm bu gelişmeler birlikte değerlendirildiğinde, eş seçme yöntemleri arttıkça ve çeşitlenmesinin eş seçme kararının verilmesinin zorlaştığı ve kararsızlıkların yaşandığı görülmektedir.

Eş seçiminde yaşanan kararsızlıkların sebebi olarak eş seçmeye etki eden değişkenlerin yıllar içinde artması ve değişikliğe uğraması söylenebilir. Birçok değişken birlikte değerlendirildiğinde; bireylerin evlenecekleri kişiyi aile kurumu ve güven, sosyoekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik, fiziksel özellik, bekâret, çocuk bakımı ve aşk boyutlarıyla değerlendirilmesinin sağlıklı eş seçme stratejilerinin oluşmasında büyük önem taşıdığı düşünülmektedir (Altuntaş ve Atli, 2015). Bunun dışında eş seçme stratejileri farklı değişkenlerle birlikte de incelenebilir. Bireyin eş seçiminde doğru kararı vermesini etkileyen unsurların belirlenerek ortaya konmasının gerekliliği olarak eş seçme stratejileriyle reddedilme duyarlılığı arasındaki ilişkinin önemli olduğu düşünülmektedir.

İnsanoğlu yaşamı boyunca sevgi ve ait olma ihtiyacını karşılamak için çevresi tarafından kabul görmek isterken reddedilmekten mümkün olduğunca kaçınabilir. Reddedilmeden kaçınma evrensel ve normal bir tepki iken, reddedilmeye karşı gösterilen aşırı tepki ve karşı tarafın davranışlarını reddedilme olarak yorumlama olarak tanımlanan reddedilme duyarlılığı ise istenmeyen bireysel bir farklılıktır (Romero-Canyas & Downey, 2005). Reddedilmeye karşı bu kadar tepkisel olmanın ardında yatan neden olarak ait olma ihtiyacının karşılanmaması olduğu düşüncesi gösterilmektedir. Kabul edilmek doğumdan itibaren, çocuğun ihtiyaçlarının kendi ihtiyaçlarından farklı olduğunu anlayan ve buna saygı duyan ebeveyn anlayışı ile başlar Youniss, J. (1982). Bunun aksine güvenmeyi ve güvende hissetmeyi öğrenemeyen çocuk reddedilme duyarlılığı geliştirebilir. Bireyin ebeveyn stilleriyle beraber ilk yaşantılarıyla şekillendiği düşünülen reddedilme duyarlılığı eş seçme stratejisi dahil olmak üzere hayatının birçok alanını etkileyebilmektedir.

Reddedilme duyarlılığı bireylerin romantik deneyimini ve eşlerinde aradığı özellikleri şekillendirebilmektedir. Bowlby teorisinde bağlanma stillerinin evlilik beklentileri ve romantik deneyimleri anlamadaki önemini vurgulamıştır (Bowlby , 1982). Buna göre bireyin erken dönemde kendisine bakım sağlayan kişiyle yaşadığı deneyimine dayalı olarak geliştirdiği bağlanma modeli bireyin sonraki ilişkilerindeki beklenti ve tutumlarına da rehberlik etmektedir. Güncel yaklaşımlar ebeveyn çocuk deneyiminin bireylerin romantik ilişki yaşadığı partneri ile kurduğu bağı ve partnerinin davranış ve tutumlarını nasıl

yorumladığına dair etkisinin olduğunu ileri sürmektedir (Welsh, Grello, & Harper, 2003). Buna göre reddedilme duyarlılığının ilk adımlarının daha ilk çocuk yaşantısı ile atıldığı söylenebilir.

Terk edilme kaygısı ve yakınlıktan kaçınma ebeveyn çocuk ilişkisi ile evlilik beklentileri ve romantik deneyimlerin ne ölçüde ilişkili olduğunu açıklayabilir. Buna göre terk edilme kaygısı boyutunda kendini değerli gören birey (güvenli bağlanmanın göstergesi) başkalarının kendini terk edeceği konusunda kaygı taşımazken, kendini değersiz gören birey (güvensiz bağlanmanın göstergesi) ise büyük bir terk edilme korkusu yaşar (Collins ve Read, 1990). Yakınlıktan kaçınma boyutunda başkalarına ilişkin olumlu algısı olan bireyler başkalarıyla yakınlaşma konusunda rahat ve yakınlık arama eğiliminde (güvenli bağlanmanın göstergesi) olurlarken diğer insanlara karşı olumsuz algıya sahip olanlar ise yakınlıktan rahatsız olarak yakın ilişkilerden kaçınırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Buradan hareketle bireyin eş seçimi ve evlilik içindeki tutumlarının çocuğun ebeveynleri ile kurduğu bağ ile şekillenmeye başladığı söylenebilir.

Bireylerin, karşısındaki bireylerin reddedilme olmayan davranışlarını reddedilme olarak algılaması ve bu yönde tepki göstermesi akılcı olmayan inançlarla da ilişkilendirilebilir. Örneğin bireyin kendisinden akılcı olmayan mükemmellik beklentisi kişiler arası etkileşimini de olumsuz yönde etkilemektedir (Flett, Besser, ve Hewitt, 2014). Yeterince mükemmel görünmeme korkusu ile birey, ilişki başlatmakta güçlük yaşamaktadır (Flett, Hewitt, Shapiro, ve Rayman, 2003). Bununla ilişkili olarak reddedilme duyarlılığı arttıkça bireylerin kendini diğer insanlardan uzaklaştırması olarak tanımlanan yalnızlaşma düzeyi de yükselmektedir (Sarıçam, 2011). Yeterince iyi ve mükemmel olmama düşüncesiyle ilişki başlatamayan ve yakın ilişki kuramayan bireyin bunun sonucunda yalnızlaşabileceği söylenebilir.

Reddedilme duyarlılığı bireylerin hem romantik ilişki başlatma ve hem de sürdürme biçimlerini de etkileyebilmektedir. Reddedilme duyarlılığı yüksek bireylerin romantik ilişki yaşadığı partnerleriyle daha çatışmacı ve tartışmacı tavır takınıp romantik partnerlerini de bu şekilde algıladıklarını gösteren sonuçlara ulaşılmıştır (Downey, Antonio, Michaelis, ve Khouri, 1998; Norona, Salvatore, Welsh, ve Darling, 2014). Reddedilmeye karşı daha duyarlı olan birey romantik ilişkilerinde ilişki tatminini daha düşük düzeyde yaşarken ilişki çatışmasını, yakın partner şiddetini, kendini susturma davranışı ve kıskançlığı daha yüksek düzeyde yaşamaktadır (Norona & P.Welsh, 2016). İlişki içerisinde çatışmacı ve tartışmacı algılanan bireyin eş seçiminin bu durumdan etkilenebileceği düşünülmektedir. Eş seçme

stratejilerinin etkilenebileceği bir diğer değişkenin ise çelişik duygulu cinsiyetçilik olduğu düşünülmektedir.

Toplumsal değerlerin uzantısı olarak kadın ve erkeğin toplum içindeki rol ve sorumlulukları şeklinde tanımlanan toplumsal cinsiyet kavramından farklı olarak çelişik duygulu cinsiyetçilik kavramı; kadına ilişkin yaklaşımların geleneksel tutumların etkisiyle sadece olumsuz boyutlarla değerlendirilmediği, olumsuz tutumların yanı sıra olumlu tutumları da içeren bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Glick ve Fiske, 2001). Glick ve Fiske (1996)'ye göre çelişik duygulu cinsiyetçilik düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçilikten oluşan bir yapıdır. Korumacı cinsiyetçi tutumlar geleneksel cinsiyet rollerine uyan erkek egemenliğinin ve buyurganlığının haklılaştırılması olarak açıklanabilirken düşmanca cinsiyetçilik kavramı erkeğin gücünün kadına küçültücü ve aşağılayıcı özellikler atfetmesi şeklinde açıklanabilmektedir. (Glick ve Fiske, 2001). Bu cinsiyetçi roller ilişki ve eş tercihlerini şekillendirebilmektedir.

Düşmanca cinsiyetçiliğin olumsuzluk farkındalığı yüksek olduğundan kadınlar tarafından daha fazla fark edilip reddedilmekteyken, korumacı cinsiyetçiliğin düşmanca cinsiyetçiliğe göre daha olumlu imajı olumsuz taraflarını gizleyebilmektedir. Ancak korumacı cinsiyetçilik ilişkilere yönelik tutumları da etkilemektedir. Korumacı cinsiyetçiliğin statü sahibi erkeklerle, düşmanca cinsiyetçiliğin fiziksel görüntü açısından çekici kadınlarla ilişkilendirilmektedir (Glick ve Fiske, 1996). Korumacı cinsiyetçilik tutumları yüksek olan kadınlar, statü sahibi erkekleri tercih etmeye düşmanca cinsiyetçiliği yüksek olan erkekler ise fiziksel çekiciliği yüksek olan kadınları tercih etmeye daha yatkındır (Bareket ve Fiske, 2023). Bu anlamda çelişik duygulu cinsiyetçiliğin alt boyutu olan korumacı cinsiyetçilik kadını korunup kollanması gereken ve erkeğe ihtiyaç duyan olarak kalıplaştırırken düşmanca cinsiyetçilik kadını cinsel obje olarak kalıplaştırdığı sonucuna ulaşılabilir. Buna göre eş seçme stratejilerinin çelişik duygulu cinsiyetçiliğin etkisi ile şekillenebileceği söylenebilir.

Özet olarak alan yazında eş seçme stratejileri, reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçilik değişkenleri ile ele alan birçok çalışma olmasına rağmen bu değişkenlerin birlikte ele alındığı çalışmaların olmadığı görülmüştür. Bu anlamda bu çalışmada eş seçme stratejilerinin reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçilik tarafından yordayıp yordamadığı incelenmeye çalışılmıştır.

1.1. Araştırmanın amacı ve önemi

İki yetişkin insanın birlikteliklerini meşrulaştırması anlamına gelen evlilik kararı verilmesinde birçok etken söz konusu olabilmektedir. Eş seçimi kişinin hayatı boyunca vereceği en önemli kararlardan biri olduğu düşünülmektedir (Manser ve Brown, 1980). Eş seçiminin nasıl yapıldığı ise yıllardan beri birçok disiplinin cevap aradığı bir sorudur. Evrimsel kuram (Darvin,1859), psikanalitik kuram (Freud, 1995), benzer özellikler kuramı (Santrock, 2023), zıt özellikler kuramı (Winch, 1955) ve sosyal rol kuramı (Eckes ve Trautner, 2000) gibi kuramlar eş seçimini açıklamaya çalışır. Bu kuramların ortak noktası ise eş seçiminin tesadüfi olmamasıdır. Evliliğin bireysel olduğu kadar toplumsal ve kültürel yönleri bulunduğundan toplumsal ve kültürel değişimlerden eş seçme stratejileri de etkilenmektedir. Bu anlamda eş seçimi yıllar içinde değişime uğrayabilen dinamik bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazen de evlilik içerisindeyken bireylerin eş seçme stratejileri değişikliğe uğrayabilir. Uzun süreli bir birliktelik olarak planlanan evlilikler istenen/beklenen şekilde ilerlemediği durumda da boşanma ile sonuçlanabilmektedir.

Artan boşanma oranlarının incelendiğinde boşanmaların büyük kısmının evliliğin ilk 5 yıl içerisinde gerçekleştiği görülmüştür. Bunun nedenlerinden biri olarak çiftlerin birbirlerini yeterince tanıyamaması veya da eş adayının kendini yanıltıcı şekilde tanıtmaması olarak görülmektedir (Salman ve Uzunboylu, 2011). Özellikle istenmeyen ve görücü usulü evliliklerin yapılması, bireylerin kendi eş seçme stratejilerini kullanmadan aile baskısı ve aile kararıyla evlilik kararının alınması boşanma nedenleri olarak ilk sıralarda yer almıştır (Aktaş, Akoğlu ve Küçükkaragöz, 2018). Sağlıklı evlilik birlikteliğinin kurulabilmesi için bireylerin ne istediğini bilmesi, kendi değer yargılarına uyan bir eş seçmesi büyük önem arz etmektedir (Aksakal, Aktaş, 2023).

Üniversite öğrencilerinin eş seçme stratejilerini etkileyen birçok değişken olabilir. Bu sebeple eş seçme stratejilerinin bu stratejileri etkileyen değişkenlerle ortaya konması önemli olduğu değerlendirilmiştir. Bu çalışmada eş seçme stratejilerinin reddedileme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçilik açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca araştırmaya katılanların eş seçme stratejilerinin cinsiyet farklılaşma olup olmadığının incelenecektir. Bu anlamda alanyazın incelendiğinde eş seçme stratejilerinin reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyet değişkenleriyle birlikte araştırıldığı çalışma bulunmadığından araştırmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3.Problem cümlesi

Eş seçme stratejilerini reddedilme duyarlılığı ve çelişki duygulu cinsiyetçilik yordamakta mıdır?

1.4.Alt problemler

- Eş seçme stratejileri ile reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçilik arasında ilişki var mıdır?
- Eş seçme stratejileri reddedilme duyarlılığı tarafından yordanmakta mıdır?
- Eş seçme stratejileri düşmanca ve koruyucu cinsiyetçilik tarafından yordanmakta mıdır?
- Eş seçme stratejileri cinsiyete göre önemli düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.5.Varsayımlar

Araştırma için seçilen katılımcıların, soruları yansız ve samimi bir şekilde yanıtladığı varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Çalışma; Algılanan Eş Seçme Stratejileri Envanteri, Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği kullanılarak elde edilerek ulaşılan sonuçlarla sınırlıdır. Ayrıca araştırmanın örneklemini oluşturan 272 öğrencinin büyük bölümünü kadın öğrencilerin oluşturması araştırmanın bir diğer sınırlılığıdır.

1.7. Tanımlar

Reddedilme Duyarlılığı: Bireyin, reddedilmeyi kaygıyla beklemesi ve küçük ipuçlarını reddedilme olarak yorumlaması ve reddedilmeye karşı aşırı tepki göstermesidir (Downey & Feldman, 1996).

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik: Hem olumsuz hem de olumlu tutum ve önyargıların birlikte bulunduğu cinsiyetçilik yaklaşımından ötürü yaşanan çelişki, çelişik duygulu cinsiyetçilik olarak nitelendirilir (Glick ve Fiske, 1996).

Korumacı Cinsiyetçilik: Kadını kırılgan, narin olarak tanımlayarak korunup desteklenmesi gerektiğini savunan ve kadının yetersizliği üzerine temellendirilen cinsiyetçi bakış açısıdır (Glick ve Fiske, 1996).

Düşmanca Cinsiyetçilik: Kadını, erkekten daha aşağıda bir varlık olarak gören ve erkeğin kadına karşı üstün olduğu düşüncesine dayanan ve erkeğin kadına uyguladığı gücü meşrulaştıran kadına karşı direkt olumsuz tutumlar oluşturan cinsiyetçilik yaklaşımıdır (Glick ve Fiske, 1996).

Eş Seçme Stratejisi: Bireylerin eş seçme kriterlerinden; aile kurumu ve güven, sosyoekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik, fiziksel özellik, bekaret, çocuk bakımı ve aşk boyutlarını esas alarak bireylerin eş seçme tercihlerinde önemseydiği faktörlerin belirlenmesidir (Altuntaş ve Atli, 2015).

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Araştırmanın kuramsal çerçevesi

2.1.1. Eş seçme stratejileri

Evlilik dönemi insan hayatının uzun bir dönemini kapsamaması beklendiğinden eş seçimi bireyin hayatı boyunca verdiği en önemli ve en zor kararlardan biri olduğu düşünülmektedir. Bu karar aynı zamanda soyun devamını sağlamak, çocuk sahibi olmak, çocukların güvenliğini sağlamak, hayatın zorluklarını birlikte göğüslemek, toplumun onayladığı ve sınırlarını çizdiği şekilde cinselliği yaşamak, toplum içerisinde statü kazanmak, sevmek, sevilme ve ait olma ihtiyacını karşılama gibi birçok amacı ve gereksinimi de içermektedir (Pines ve Nunes, 2003). Evliliğin bireysel olduğu kadar sosyal ve toplumsal yönleri olduğu söylenebilir.

Evlilik kurumunun yaklaşık beş bin yıllık çok eskiye dayanan bir geçmişinin olduğu düşünülmektedir (Coontz, 2006). Evliliğin tarihsel süreci, kültürel, dini, sosyal ve ekonomik faktörlerin etkileşimiyle şekillenmiştir. İlk insan topluluklarında evlilik genellikle bir toplumsal düzeni koruma, aile birliğini güçlendirme, mülkiyetin devri ve soyun devamını sağlama gibi amaçlarla gerçekleşmiştir (Goody, 1990; Sussman, Steinmetz ve Peterson, 2013). Antropologlara göre erken insan topluluklarında evlilik, genellikle aileler arası ittifakların güçlendirilmesi veya topluluk içindeki ilişkilerin düzenlenmesi amacıyla taşımaktadır (Türkdoğan, 2012). Evlilik ve aile kavramları tarih boyunca toplumların ihtiyaçlarına göre değişimlere uğrasa da toplumsal yapı içindeki önemini koruyarak şekillendiği söylenebilir.

18. ve 19. yüzyıllarda Batı'da ve daha sonra dünya genelinde üretim, teknoloji ve toplumsal yapıda köklü değişikliklere yol açan Sanayi Devrimi'nin evlilik üzerine birtakım etkisinin olduğu düşünülmektedir. İşçilerin iş bulma amacıyla kente göçmeleri küçük ve çekirdek ailelerin ortaya çıkmasına sebep olmuş ve aile yapısında değişimler yaşanmıştır (Secombe, 1995). Tarım toplumlarının endüstri toplumlarına dönüşmesiyle aile yapısında değişim,

kadınların işgücüne katılımı, evlilik ve iş hayatı dengesi, ekonomik bağımsızlık, nüfus artışı ve toplumsal normların değişimi gibi pek çok alanda görülebilir (Foreman-Peck ve Zhou, 2018). Her ne kadar değişime uğruyor olsa da aile kavramı, insanoğlu var olduğu sürece toplumları şekillendiren önemli bir olgu olma özelliğini sürdüreceği düşünülmektedir.

Tarih boyunca yaşanan toplumsal değişimler modern toplumların evlilik ve aile kavramlarını etkilediği söylenebilir. Günümüzde modern toplumlarında bireyselliğin artması, ailelerin kendi içerisinde demokratikleşmeye başlaması geleneksel normları esnetmiş; toplumsal uzlaşmacı evlilikler yerini bağımsız evliliklere bırakmış böylece eşleri bir araya getiren tercihler karşılıklı olarak değişikliğe uğramıştır (Baş, 2021). Aileler arasında anlaşma temeline dayanan soyun devamlılığını ve adını sürdürme amacının baskın olduğu evlilik biçimi olan görücü usulü evliliğin (arranged marriage) yerini bireysel tercih ve karara dayalı aşk temelli evliliğe bırakmıştır (Sezen, 2005; Şendil ve Korkut, 2008). 1980’li yıllardan itibaren evlilik yaşının yükselmesi, evlilik oranındaki azalması, doğum hızının düşmesi aile ve evlilik kurumundaki bu değişimlerin göstergesi niteliğindedir (Çoşan, 2022). Evlilik ve eş seçiminde kişisel tercihlerin ön plana çıkmasıyla eş seçim stratejilerinin nelerden etkilendiği konusu önem kazanmış ve konu ile ilgili psikanalitik kuram, evrimsel kuram, sosyal rol kuramı, benzerlik ve zıtlıklar kuramı gibi çeşitli kuramlar ortaya atılarak çalışmalar ağırlık kazanmıştır.

2.1.2. Eş seçme kuramları

Bu bölümde eş seçme stratejilerinin oluşturulmasında yararlanılan eş seçme kuramlarına yer verilmiştir.

2.1.2.1. Psikanalitik kuram

Freud, cinsel ihtiyacın dışa vurum şekli olarak cinsel dürtüyü libido olarak tanımlar libidoyu insan soyunun devamlılığını sağlayan yaşam enerjisi olarak niteler. Cinselliğin ergenlikle başladığına dair yaygın görüşü reddederek cinselliğin çocukluk yıllarıyla şekillendiğini savunur. Freud tarafından geliştirilen psikoseksüel gelişim dönemine göre eş seçme tercihi bu basamaklarından 3-6 yaş arasında fallik dönemdeki saplantı ile şekillenmektedir. Freud’a

göre fallik dönemde cinsel kimliğin ve kişilik gelişiminin temelleri atılmaktadır (Freud, 1995). Saplantının çözümlenmemesi gelecekte karşı cinsle yaşanan ilişkilerde problemler olarak ortaya çıkabilmektedir (Oral, 2016). Oedipus (erkek çocuğun annesine karşı cinsel yakınlık duymasının kabul edilemez olmasının babası tarafından cezalandırılacağı kaygısı) ve elektra kompleksinin (kız çocuğun da babaya ilgi duyarak anne tarafından cezalandırılacağı kaygısı) çözümlenmesi için, çocuğun kendi cinsiyetinden ebeveyni ile özdeşim kurması ve model almasıyla sağlıklı bir cinsel kimlik kazanabilmektedir. Eş seçim tercihlerinde psikanalitik kuram erkek çocukların annelerine, kız çocukların ise babalarına benzer kişileri ya da tersi olarak ebeveynlerinden tamamen zıt kişileri eş olarak tercih edebildiği ileri sürülmüştür (Özgüven, 2020).

Freud'a göre âşık olmak rastlantısal ve şans eseri olarak açıklanamayacak bir durumdur ve romantik seçimlerimiz aslında geçmiş yaşantılarımızın yansımasıdır (Malakh-Pines ve Yurdakuler Uluengin, 2010). Psikanalitik kurama göre eş tercihleri bilinçsiz bir seçim değildir ve bireylerin ilk yaşantıları ile şekillendiği söylenebilir.

2.1.2.2.Evrimsel kuram

Eş seçiminde evrimsel kuramın temelini Darwin'in teorisinin oluşturduğunu söylemek mümkündür. Darwin (1859)'in evrim kuramına göre canlı adaptasyonu doğal ve cinsel seçilimden oluşmakta olup eş seçimi de cinsel seçilim kavramına dayanmaktadır. Eş seçiminde üretkenliğin önemli olduğu vurgulanan kuramda erkek ve kadın için üretkenliğin tanımı farklı yapılmıştır. Erkek için eş tercihi üretkenlik, soyun devamını sağlamak üzere doğurganlığın göstergesi olan sağlık ve fiziksel çekicilikle ilişkiliyken kadınlarda üretkenlik, kendisine ve çocuğuna iyi şartlarda bakım sağlaması açısından statü ve ekonomik kapasite ile ilişkilendirilmiştir (Buss D. M., 2016). Buna göre erkeklerin eş tercihinde kadının fiziksel çekiciliğine; kadınların ise erkeklerin maddi imkânlarına önem verdiği evrimsel kuram yaklaşımının temelini oluşturan yaklaşım olduğu söylenebilir.

2.1.2.3. Benzer özellikler kuramı

Bu yaklaşıma göre kişilerin karşısındakinden hoşlanması ortak ve benzer tutumların varlığı ile doğrudan ilişkilendirilebilir. Buna göre benzer özelliklere sahip olmanın hem eş hem de arkadaşlık seçimini etkilediği düşünülmektedir (Santrock, 2023). Günümüz dijital arkadaşlık uygulamaları bu teoriyi esas alarak algoritma üretmekte ve benzer zevk ve ilgileri olan kişileri potansiyel arkadaş olarak eşleştirmektedir (Xia, Liu, Sun, ve Chen, 2015). Bu kurama göre benzer özelliklere sahip olmak eş tercihinde bireylere daha cazip ve çekici gelebilmektedir.

Benzer tutum ve yaşam biçimine sahip olan bireylerin birbirine daha çekici gelmesinin sebebi olarak kendi tutum ve değerlerimizin desteklenme durumu olan “kendini doğrulama” yaklaşımı olmuştur. Bireylerin kendini doğrulama isteğinin altında yatan ise belirsizlikten uzak olmak, öngörülebilirlik ve kontrol edilebilirlik gibi sebeplerin yattığı fikridir (Santrock, 2023). Benzerlik teorisini destekleyen bir gösterge olarak bireyin kendine yakın kültürel ve dini görüş benzerliği gibi faktörlerin göz önünde bulundurularak aile ve çevrenin tavsiyesi üzerine uygun olduğu değerlendirilerek yapılan görücü usulü evliliklerin, aşk evliliği yapanlara göre daha uzun ömürlü ve daha güçlü evlilik bağına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Şendil ve Korkut, 2008). Buna göre bireyler eş tercihi yaparken birbirine ne kadar fazla özellikte benzerlerse o kadar tercih edilebilir olmaktadır.

2.1.2.4. Birbirini tamamlayan gereksinimler kuramı

Benzer özelliklere sahip bireylerin birbirini eş olarak tercih etmesi kuramının aksine birbirini tamamlayan gereksinimler kuramı zıtlıkların birbirini çekebileceği üzerinde durmaktadır. Kuramın öncüsü Robert Winch (1955) tarafından ortaya konan yaklaşıma göre eş seçimi tamamlayıcı ihtiyaçları karşılama üzerine kuruludur. Buna göre bireyler kendisini tamamlayarak onları bütünleyecek kişileri çekici bulur. Bu bütünlük, kişilik (başat biri ile itaatkâr kişinin uyumu) ve nitelik (kısa boylu birinin uzun biri ile birlikteliği) ile olabilmektedir. Bireyin kendinde olmayan niteliklere sahip kendinden tamamen farklı biriyle eşleşmesinin bireyler arasındaki ilişkiyi de kuvvetlendirdiği düşünülmektedir (Winch, 1955). Özetle, eş seçme kuramlarından birbirini tamamlayan gereksinimler

kuramında romantik partnerin birbirlerinin eksiklerini tamamlayarak bütünü tamamlayabileceğini fikrine dayanır.

2.1.2.5. Sosyal rol kuramı

Sosyal rol kuramı 1980'li yıllarda kadın ve erkeğin sosyal davranış farklılıklarını ve benzerliklerini açıklamak için ortaya atılmıştır (Eckes ve Trautner, 2000). Eş seçiminde evrim kuramına alternatif olarak açıklanan sosyal rol teorisinde toplumsal davranış örüntülerinin sadece evrimle değil kişinin içinde yaşadığı sosyal yapının etkisiyle çevreden kazandırıldığına dayanmaktadır (Eagly ve Wood, 1991). Bu teori kadın ve erkek arasındaki sosyal rollerin toplumsallaşma ve toplumsal cinsiyet rollerinin oluşması yoluyla farklılaştığını öne sürer. Kadın ve erkek arasındaki sosyal rollerin esnek olmasıyla beraber kadın ve erkeğin doğasından getirdiği farklılıklar, toplumların sosyo-ekonomik ve kültürel gelişimi tarafından sınırlılıkları bulunmaktadır (Yıldırım, 2007). Eş seçiminde sosyal rol kuramının eş seçimini cinsiyete bağlı fizyolojik farklılıklardan öte, sosyal çevrenin etkisi ile ele alan bütüncül bir yaklaşım ile değerlendirdiği söylenebilir.

Toplum tarafından kadına ve erkeğe atfedilen geleneksel roller, ataerkil düşünceler, cinsiyete dayalı yüklenen iş bölümü, yetiştirilme tarzları ve eşitsizliklerin sonunda kadın ve erkek birbirlerinden farklı beklentilerle eş seçimi stratejileri belirlemektedir (Koenig & Eagly, 2014). Bu, kadın için erkeğin sosyal ve ekonomik gücü iken erkek için kadının fiziksel özellikleri, evin düzenini sağlayabilmesi, duygusal bağlarının kuvvetli olması, aile terbiyesi ve çocuk bakımı gibi özellikler geleneksel şekilde sıralanabilir. Buna göre toplumsal cinsiyete yüklenen roller bakımından eş seçiminde erkeklerde kazanç kapasitesi, kadınlarda ise çekicilikleri eş olarak seçecekleri kişilere ilişkin tercihlerini biçimlendirebilmektedir.

2.1.3. Reddedilme duyarlılığı

Bireylerin yaşamı boyunca sosyal çevresi içerisinde yakın ilişkiler kurarak bir grubun içerisinde ait olma isteği bir bakıma reddedilmeden kaçınma olarak görülebilir. Reddedilme; görmezden gelmeden terk etmeye kadar değişen derecelerde gerçekleşen katmanlı bir

davranış olup reddedilme deneyimi kişinin karşısındaki kişi ile ilişkisinin değerli ve önemli olarak görmediğini algılaması durumu olarak kavramsallaştırılmıştır (Leary, 2001). Reddedilme duyarlılığı ise reddedilmeyi endişe ile bekleme ve çeşitli durumlar için reddedilmeye aşırı tepki gösterme durumu olarak açıklanmaktadır (Downey, Feldman, Khuri ve Friedman, 1994). Reddedilmenin algılanış biçimi bireyden bireye farklılık göstermektedir. Reddedilmeyi sakince karşılayabilen bireylerin yanında, en ufak davranışı dahi reddedilme olarak yorumlayan ya da hayali reddedilmeler yaşayarak çok güçlü tepkiler veren bireyler bulunmaktadır (Downey & Feldman, 1996). Bu sebeple reddedilme duyarlılığı yüksek kişiler karşı tarafın küçük ve reddetme olmayan davranış ipuçlarını reddedilme işareti olarak algılayabilmektedirler.

Ebeveyn çocuk deneyimi bireylerin romantik ilişki yaşadığı partneri ile kurduğu bağı ve partnerinin davranış ve tutumlarını etkileyebilmektedir. Ebeveynleri tarafından reddedilen çocuklar, reddedilme duyarlılığı şemasını benimseyerek romantik ilişkiler de dahil olmak üzere gelecekteki sosyal ilişkilerinde reddedilen olmayı beklerler (Bowlby, 1982; Downey, Bonica ve Rincón, 1999). Bireylerin romantik deneyimleri genellikle kişinin ilişkisel şemaları tarafından şekillenmektedir (Downey, Bonica, & Rincón, 1999). Buna göre bireyin erken dönemde kendisine bakım sağlayan kişiyle yaşadığı deneyimine dayalı olarak geliştirdiği bağlanma modeli ya da ilişkisel şemaları bireyin sonraki ilişkilerindeki eş tercihi beklenti ve tutumlarına da rehberlik edebilmektedir.

Reddedilme duyarlılığı romantik ilişkileri birçok açıdan etkilemektedir. Reddedilme duyarlılığı yüksek bireyler, reddedilme beklentisiyle potansiyel reddedilmeyi önlemek için ilişkilerden kaçınarak gerçek duygularını bastırmayı tercih etmektedir (Downey, Feldman ve Ayduk, 2000). İlişki içinde olduğu durumda ise ilişkideki çatışmalar reddedilme duyarlılığına sahip birey için bir tehdit olarak algılanabildiğinden kişinin romantik ilişki içerisinde kendisini yalnız hissetmesine neden olabilmektedir (Nowland, Talbot, & Qualter, 2018). Reddedilme duyarlılığı romantik ilişki içerisinde dahil olmayı zorlaştırabildiği gibi romantik ilişki içerisinde olan bireylerin ilişki memnuniyetini de olumsuz etkileyebilir.

Reddedilme duyarlılığı, ilişkilerde yaşanan sorunlara müdahale ediş şeklini de değiştirebilmektedir. Reddedilme duyarlılığı yüksek kişiler ilişkilerinde yaşadıkları sorunlara rağmen reddedilme kaygısıyla ilişkiyi sürdürme eğilimi gösterebilir. Bu sebeple reddedilme duyarlılığı yüksek olan bireyler ilişki içerisinde anlaşmazlığa yol açabilecek görüşlerini dile getirmeyip reddedilmekten kaçınmak için sessiz kalabilmektedir (Pietrzak, Downey ve Ayduk, 2005). İlişkilerinde duygu ve düşüncelerini reddedilme kaygısıyla

aktaramayan ve sessiz kalan bireylerin ilişkileri bu durumdan olumsuz etkilenmekte ve endişeli reddedilme kaygısı, kendini gerçekleştiren kehanet gibi ayrılığa ve reddedilmeye dönüşmektedir (Mutlu & Tasa, 2022). Bir diğer deyişle reddedilmekten kaçınmak için reddedilme kaygısı ile hareket eden ve yaşanan sorunlarla yüzleşemeyen birey en istemediği sonuçla yüzleşmek zorunda kalabilmektedir.

Yaşadığı olumlu ve olumsuz deneyimleri var olduğu şekilde kabul eden, kabul duygusu gelişmiş kişilerin yakın ilişkilerinde karşılaştığı durumlara pozitif bir yaklaşım içerisinde olabileceğini söylemek mümkündür. Yüksek reddedilme duyarlılığına sahip bireylerin ilişki içerisinde yaşanan çatışma durumları sonucunda ilişkilerinde memnuniyetsizlik ve ilişkiyi bitirme düşüncesi taşıdığı (Downey, Bonica ve Rincón, 1999); partnerlerini de daha içe kapanık ve daha az kabul edici olarak algıladığı sonucuna ulaşılmıştır. (Downey, Antonio, Michaelis, ve Khouri, 1998). Bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde reddedilme duyarlılığı partnerlerin birbirinden uzaklaşmasına ve ilişki memnuniyetsizliğine yol açabilmektedir.

Reddedilme duyarlılığı yüksek bireylerin partnerleri ile ilişkilerine dair algılarını da farklılaştırabilir. Reddedilme duyarlılığı yüksek bireylerin öyle olmasalar dahi partnerlerini çatışmacı olarak algılama eğilimi gösterebilirler (Campbell, Simpson, Boldry ve Kashy, 2005). Reddedilmeye karşı duyarlı olan bireyler partnerlerine karşı saldırgan tavırlarla karşılık vererek psikolojik hatta fiziksel zarar verebilmektedir (Galliher & Bentley, 2010). ABD’de ergenlik çağındaki romantik çiftlerle yapılan çalışmada reddedilme duyarlılığı yüksek erkeklerin kız arkadaşlarında depresyon belirtilerini yordadığını, reddedilme duyarlılığı yüksek kadınların ise hem kendilerinde hem de erkek arkadaşlarında sessizliğe bürünme (selfsilencing) davranışını yordadığı ortaya konmuştur (Norona, Roberson, ve Welsh, 2016). Reddedilme duyarlılığı bireylerin romantik ilişkilerin başlama sürecinden ilişkiyi sürdürmeye ve ilişkilerde yaşanan sorunlara yönelik çözüm geliştirebilme becerisine kadar birçok konuyu etkileyebildiği görülmektedir.

2.1.4. Çelişik duygulu cinsiyetçilik

Çelişik duygulu cinsiyet olgusundan bahsedebilmek için öncelikle bu kavramının kaynağı olan bazı tanımları açıklamanın gerekli olduğu düşünülmektedir. Buna göre biyolojik cinsiyet kadın ve erkek arasındaki anatomik ve fiziksel farklılar sebebiyle doğuştan elde edilen bir

statü iken toplumsal cinsiyet ise biyolojik cinsiyet kavramından daha geniş ve açıklaması güç bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Savcı, 1999). Sadece kadın değil erkeğin de pozisyonunu vurgulayan bir kavram olan toplumsal cinsiyet tanımı 1960’lardan sonra oluşan siyasi, toplumsal ve ekonomik gelişmeler sonucu ortaya atılmıştır. Toplumsal cinsiyet kavramı; siyaset, toplumsal sınıf, ataerkillik, cinsiyete dayalı iş bölümü ve toplumdaki üretim biçimleri ile birlikte ele alınıp şekillenmektedir (Illich, 1982). En basit ifadeyle toplumsal cinsiyet, toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenilen rol ve beklentilerdir (Dökmen, 2004). Cinsiyetçilik, bireylerin cinsiyetleri üzerinden olumsuz tutum ve ayrımcı davranışa uğraması anlamına gelmektedir. Bu ayrımcılık türüne genellikle kadınlar maruz kaldığından cinsiyetçilik ifadesi daha çok kadınla ilişkilendirilmektedir (Sakallı-Uğurlu, 2003). Cinsiyetçi tutum ve davranışa sahip olan bireyler bunun olumsuz bir durum olduğunun farkında olmakla birlikte bu bireyler tutum ve davranışlarından vazgeçemediklerinden cinsiyetçi yaklaşımını örtülü bir şekilde sergilemeye devam etmektedirler (Sakallı-Uğurlu, 2002). Bu alanda farklılaşan cinsiyet olgusunu açıklayan kavramlardan biri olarak çelişik duygulu cinsiyetçilik kavramının ortaya atıldığı söylenebilir.

Glick ve Fiske (2006) çelişik duygulu cinsiyetçiliği düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçilik olarak iki farklı boyutta inceler. Düşmanca cinsiyetçilik kadını erkeğin aşağısında, zayıf ve bağımlı olarak tasvir ederken korumacı cinsiyetçilikte ise kadının kulanması, yüceltilerek sevilmesi şeklinde görünürde olumlu bir bakış açısıyla kadını erkekten aşağı olduğu algısına hizmet eden bir yaklaşımı benimser. Korumacı cinsiyetçilik erkeğin egemenliğini destekleyerek bu egemenliğin sürdürülmesi konusunda cinsiyetçi tavır takınarak kadına zarar verir (Sakallı-Uğurlu, 2002). Koruyucu cinsiyetçilik erkek egemenliğini ve cinsiyet rollerinin daha ince ve belirsiz bir şekilde çizirken düşmanca cinsiyetçilik geleneksel cinsiyetçilik rolünü belirgin ve kadını küçültücü rolleri dayatacak şekilde çizmektedir. Düşmanca cinsiyetçilik, korumacı cinsiyetçilikten daha fazla ayırmakta ve özellikle kadınlar tarafından daha düşmanca cinsiyetçilik eğilimi düşük seyretmektedir (Ayan, 2014). Buna göre düşmanca cinsiyetçilik kötüyken korumacı cinsiyetçilik iyidir gibi bir algıya kapılmak yanlış sonuçlara sebep olabilmektedir.

Çelişik duygulu cinsiyetçilik ataerkillik, heteroseksüellik ve cinsiyetler arası farklılaşmayı içermektedir. Erkeğin kanuni, politik ve ekonomik olarak üstünlüğünü ifade eden bir tanım olarak karşımıza çıkan ataerkillik kadını erkeğe göre güçsüz ve zayıf bir yerde konumlandırır (Glick ve Fiske, 1996). Cinsiyetler arası farklılaştırma; karşı cinsiyet olarak algılanan

kadınla ilgili karşılaştırmalar yaparak erkek üstünlüğünü ilan etmek suretiyle kişisel duygularını tatmin ederek cinsiyetler arası yarışmacı farklılaştırma yapmaktadır. Heteroseksüellik ise cinsiyetçiliğin en önemli kaynağını oluşturmaktadır. Heteroseksüellik, erkek ile kadının ilişkilerinin artmasını sağlamakta olup kadının cinselliği erkeğe karşı kullandığı düşüncesi heterokseksüel düşmanlıktır (Eagle, 1987). Bu anlamda her iki cinsiyetçilik kavramının kadını erkekten düşük düzeyde, güçsüz ve zayıf olarak algılama konusunda benzeştiği söylenebilir.

2.2. İlgili araştırmalar

Bu bölümde eş seçme stratejileri, reddedilme duyarlılığı, algılanan ebeveyn ilişkisi ve çelişik duygulu cinsiyetçilik ile ilgili çalışmalar sunulmuştur.

2.2.1. Eş seçme stratejileri ile ilgili araştırmalar

Karmaşık bir olgu olan eş seçme stratejileri; kültür, cinsiyet, yaşam tarzı, din gibi birçok toplumsal değişkenden etkilenmekle birlikte bireysel farklılıklar ve kişisel tercihler de eş seçme stratejilerinin oluşmasında etkili olduğu söylenebilmektedir. Koca ve Yılmaz (2023)'ın çalışmasına göre üniversite öğrencilerinin eş seçiminde benzer eğitim seviyesi ve dini inancın en belirleyici etken olarak görüldüğü belirtilmiştir. Cinsiyete dayalı farklılıklar incelendiğinde kadınlar eş seçiminde ailenin onayı ve dini niteliklerini erkeklerden daha fazla önemserken, erkeklerse bekareti daha çok önemsemişlerdir (Başay,2015). Aksakal ve Akkaş (2023)'ın çalışmasında ise eş tercihinde aşka inanma, aşık olma, bekaret, kişinin ailesine saygı duyma, ilk kez evlenme, sadakat, dürüstlük, aileyi ve evliliği önemseme, çocuk bakımı gibi özellikler ön plana çıkarken güzel-yakışıklı olma, aynı mezhepten olma, çekici olma, aynı dini ve ortak kültüre sahip olma, iyi bir maddi gelire sahip olma, çekici olma, benzer siyasi görüşe sahip olma gibi sosyokültürel unsurlar eş seçiminde daha az önemsenmiştir. Buna göre yurt içinde yapılan farklı çalışmalarda birbirinden farklı sonuçların elde edildiği söylenebilir.

Yurtdışında yapılan araştırmalarda eş seçiminde kadın ve erkeğin benzeştiği ve farklılaştığı konular ele alınmıştır. Buss ve Barnes (1986)'da yaptığı çalışmaya göre kadın ve erkeklerin

eş seçme kriteri olarak 13 özellik belirlenmiştir. Bunlar; nazik ve anlayışlı olma, heyecan verici kişilik, zekâ, fiziksel çekicilik, sağlıklı olma, kolay iletişim yürütme, yaratıcılık, çocuk isteme, üniversite mezunu olma, maddi kazanç, sağlam genler (kalıtsal özellikler), ev işlerinden anlama ve dini bütün olmak olarak sıralanmıştır. Erkek ve kadınların birbirinden farklılaştığı kriterler fiziksel çekicilik, maddi kazanç ve üniversite mezunu olma özellikleri olmuştur. Erkekler eş seçiminde fiziksel çekicilik özelliğini tercih ettiğini belirtirken kadınlarda bu kriter erkekler kadar ön plana çıkmamıştır. Kadınların erkekte aradığı özellikler olarak maddi kazanç ve üniversite mezunu olması ön plana çıkarken erkeklerin aradığı kriterler de bu özellikler daha düşük puan almıştır (Buss ve Barnes, 1986). Bu araştırmayla benzer olarak Howard, Blumstein ve Schwartz (1987)'de yaptığı araştırmada da cinsiyetin eş tercihindeki etkilemesi üzerinde durulmuştur. Kadınlar, kendini ifade eden, atletik, hırslı bir eşi daha çok tercih ediyorken; erkekler çekici bir eşi daha fazla tercih etmektedir (Howard, Blumstein ve Schwartz, 1987). Kadın ve erkekte eş seçme tercihleri daha iyi ve daha güçlü yavruya sahip olma isteğiyle insanoğlunun üreme amaçlarına hizmet eder. Bu araştırmaların sonuçları hem evrimsel teorilerin eş seçimi ile ilgili tahminlerini destekler niteliktedir.

Daha yakın tarihli araştırmalar da geçmişte yapılan araştırmalara yakın sonuçlar sunmaktadır. Dijital buluşma ve mesajlaşma uygulamaları üzerinden yapılan bir araştırmada erkeklerin fiziksel çekiciliğe kadınlardan daha fazla değer verdiğini; kadınların da sosyal statüyü erkeklerden daha fazla önemsediklerini ortaya koymuştur (Li, ve diğerleri, 2013). Eş seçimi tercihleri kültür ve coğrafyadan etkilenen bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin uzakdoğulu gençlerin eş seçme tercihleri ile ilgili bir araştırma sonuçlarına göre eğitim Çinli gençler için en önem verdikleri kriter iken Güney Koreli gençler de ise bu dostluk olarak bulunmuştur (Lu, 2023). Buna göre eş seçme tercihlerinde cinsiyetin yanında toplumsal ve kültürel faktörlerin eş seçimi üzerine etkili olabileceği söylenebilir.

Alan yazın incelendiğinde bireylerin eş seçme stratejilerinin kültüre ve cinsiyete göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Aynı kültür ve aynı cinsiyet grubunda bulunanların içerisinde de eş seçiminin birçok konuda farklılaştığı söylenebilir. Eş seçimi kişinin bireysel kararı gibi gözükse de verilen karar kültürün süzgecinden geçtiğini söylemek mümkündür.

2.2.2. Reddedilme duyarlılığı ile ilgili araştırmalar

Reddedilme duyarlılığı, reddedilmeyi endişe ile bekleme, karşı tarafın reddetme olmayan davranışlarını reddedilme olarak algılama ve reddedilme durumuna karşı aşırı tepki gösterme olarak tanımlanabilmektedir.

Reddedilme ve aşk arasındaki ilişki Sümerlerden Yunanlılara, Romalılardan Araplara, Çinlilerden Afrikalılara kadar tarihi ve modern toplumların şiirlerine, hikayelerine, mitlerine ve efsanelerine konu olmuştur (Baumeister, Wotman ve Stillwell, 1993; Fisher, 2004). Yakın bir zamanda partneri tarafından reddedilen ve hâlâ yoğun bir şekilde aşık olduklarını belirten 10 kadın ve 5 erkeğin beyin yapıları manyetik rezonans ile incelenmiştir. Bu sonuçlara göre reddedilmenin ön beyni harekete geçirerek; bağımlılık, kayıp/kazanç, madde bağımlılığı etkilerine benzer aktivasyon tepkilerini harekete geçirebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Reddedilme depresyon, intihara ve aşırı durumlara yönelme gibi derin bir kayıp duygusu ile birlikte olumsuz duygulanımlara sebep olabilmektedir (Fisher, Brown, Aron, Strong ve Mashek, 2010). Bu sebeplerle yoğun bir aşk duygusu hisseden birey reddedilmenin olumsuzluklardan kaçınmak için reddedilme deneyiminden olabildiğince kaçınmaya çalışmaktadır. Eş seçimi aşamasında birey reddedilme yaşamamak uğruna aşk gibi yoğun duygulanım beslediği kişiye karşı duygularına ket vurmaya tercih edebilir.

Reddedilme duyarlılığı yüksek olan bireylerin algılanan sosyal dışlanmaya karşı düşmanlık duygularıyla yanıt vererek saldırgan davranışlarının tetiklendiğine dair araştırmalar bulunmaktadır (Romero-Canyas, Downey, Berenson, Ayduk ve Kang, 2010). Ayrıca reddedilme duyarlılığı yüksek olan bireylerin romantik partnerlerine yönelik şiddet gösterme eğilimi daha yüksek bulunmuştur (Downey, Feldman ve Ayduk, 2000). Reddedilme duyarlılığı yüksek olan bireylerin gösterdiği düşmanca ve saldırgan davranışların aslında en değer verdikleri ve reddedilmeye karşı en hassas oldukları insanlara göstermesinin sonucunda istemedikleri ve kaçındıkları reddedilme davranışlarıyla karşı karşıya kalabildiğini söylemek mümkündür.

Lise ve üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalar kaygılı reddedilme deneyimleri ile aile içi şiddete maruz kalma, sert disiplin, duygusal ihmal ve ebeveynlerin koşullu sevgisi arasındaki bağlantılar olduğunu ortaya koymuştur (Downey, Khouri ve Feldman, 1997). Ortaokul öğrencileri ile yapılan bir diğer çalışmada özellikle erkek çocuklarının akranları tarafından dışlanmasının kaygılı ve öfkeli reddedilme beklentilerini artırdığına ilişkin

sonuçlar bulunmuştur (London, Downey ve Bonica, 2007). Bireylerin reddedilme beklentisi sadece ebeveyn ilişkileriyle değil arkadaşlık ilişkileri ile açıklanabilmektedir.

Alan yazın incelendiğinde reddedilme duyarlılığının bireylerin üzerindeki etkisi üç yönlü incelenmektedir. Bunlar; reddedilmeye karşı kaygılı beklenti, reddedilmeye karşı yoğun tepki ve reddedilme olmayan yaklaşımı dahi reddedilme olarak algılamaya yatkınlık şeklindedir (Pietrzak, Downey ve Ayduk, 2005). Bu etkisi bakımından reddedilme duyarlılığının bireylerin romantik ilişkisi içinde olma ve ilişkiyi başlatma olasılığını azalttığı sonuçları ortaya çıkmıştır. Gerçek işlevi tehditlere yanıt vermek olan bir savunma sistemi içerisinde birey reddedilme ipuçlarına aşırı hassasiyet göstererek kendini korumaya yönelik tutum sergiler (Romero-Canyas, Downey, Berenson, Ayduk ve Kang, 2010). Reddedilme duyarlılığına sahip bireylerin geri çekilme, susma (self-silencing), depresif belirtiler gösterme gibi davranışları daha fazla sergileyeceği tahmin edilmektedir (Ayduk, Downey ve Kim, 2001; London, Downey, Romero-Canyas, Rattan ve Tyson, 2012). Bütün bunların dışında reddedilme her zaman olumsuz bir deneyim olarak açıklanamayabilir. Özellikle ilk reddedilme deneyiminin bireyin potansiyel reddedilmelere karşı daha doğru çıkarımlar yapmasına ve ipuçlarını daha doğru okumasına sebep olan bir durum olarak görülebilmektedir (Araiza, Freitas, ve Klein, 2020).

Araştırma sonuçları incelendiğinde reddedilme duyarlılığının bireyin yakın ilişkiler başlatma ve sürdürmesinde direkt olarak olumsuz etki edebildiği görülmektedir. Ayrıca yakın ilişki geliştirse de reddedilmeden kaçınmak adına takınılan savunmacı, sert ve agresif tutum romantik ilişkileri çıkmaz bir noktaya sürükleyebilmektedir. Reddedilme kaygısı nedeni ile eş adayı ile ilk ilişki temasında zorlanan, yakın ve derin ilişki geliştiremeyen, yakın ilişki geliştirse de sürdürmekte zorlanabilen bireyin eş seçme stratejileri de bu durumdan etkilenebilir.

2.2.4. Çelişik duygulu cinsiyetçilik ile ilgili araştırmalar

Çelişik duygulu cinsiyetçilik birbirine zıt görünmekle birlikte temelinde kadınların güçsüzlüğü üzerine kurgulandığı ve birbirini besleyen “düşmanca cinsiyetçilik” ve “korumacı cinsiyetçilik” boyutlarından oluştuğu bir önceki bölümde vurgulanmıştır (Connor, Glick, ve Fiske, 2016). Düşmanca cinsiyetçilik gibi tamamen olumsuz bir tarafın varlığı, özünde olumsuzluk barındırmasına rağmen korumacı cinsiyetçiliğin daha olumlu

algılanmasına sebep olmuş, bunun sonucunda bu kavram “çelişik duygulu cinsiyetçilik” olarak tanımlanmıştır. Bunu destekleyen ABD’de 188 katılımcının çelişik duygulu cinsiyetçiliğe karşı duysal tahminlerinin ölçümlendiği bir çalışmada araştırmaya katılanlar, düşmanca cinsiyetçiliğin etkisinin olduğundan daha şiddetli olduğunu; korumacı cinsiyetçiliğin ise etkisinin olduğundan daha hafif olduğunu tahmin etmiştir (Bosson, Pinel ve Vandello, 2010). Cinsiyetçilik tutumu yüksek olan 232 katılımcı ile ABD’de yapılan başka bir araştırmada benzer davranışları sergilemesine rağmen cinsiyetlerden birinin olumlu birinin olumsuz değerlendirilmesiyle açıklayan cinsel çifte standart gösterme eğiliminin araştırmaya katılan hem kadınlarda hem de erkeklerde yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. (Zaikman ve Marks, 2014). Buna göre hem çelişik duygulu cinsiyetçilik tutumu yüksek olan bireyler hem de çelişik duygulu cinsiyetçilikten etkilenen bireyler cinsiyetçiliği algılama şiddetini farklı yorumlayabilmektedir.

Medya hem toplumun aynası hem de fikirleri kültüre empoze edebilen bir güçtür. Araştırma sonuçları medyada kadın temsilinin ve kadına karşı kullanılan dilin hem düşmanca hem de korumacı cinsiyetçiliği içerdiğini göstermektedir (Gül ve Altındal, 2015). Kadın ölümlerinde “namus cinayeti” adı altında suçlu olarak kadının ön plana çıkarılması düşmanca cinsiyete dair bir örnek iken özellikle dizi ve filmlerde kadın kimliğinin eril güce muhtaç ve güçsüz olarak yansıtılması koruyucu cinsiyete örnek olarak gösterilebilir (Polat, 2019;). Medya, kadın ve kadın kimliği (kutsal ev kadını, sadık eş, anne vb.) imgesini çizerken toplumlara geleneksel cinsiyetçiliği de aşılatabilmektedir.

Kültürlerarası çelişik duygulu cinsiyetin kıyaslandığı bir araştırmada kadınlarının korumacı cinsiyetçiliği düşmanca cinsiyetçiliğe göre daha fazla benimsediğini ortaya konmuştur (Glick ve ark., 2000). Korumacı cinsiyetçilik, toplumsal cinsiyet eşitsizliği anlayışını sürdürse de içerisinde bulunan “romantik ton” korumacı cinsiyetçiliğin kadının bağımsızlığını ve potansiyelini kısıtlama inancını maskeleymektedir (Glick ve Fiske, 1996). Araştırmalara göre korumacı cinsiyete maruz kalmanın kadınların kendini aciz, yetersiz hissetmelerine ve yeteneklerini daha az sergilemelerine sebep olmaktadır (Dardenne, Dumont, ve Bollier, 2007; Dumont, Sarlet, ve Dardenne, 2010).

Çelişik duygulu cinsiyetçilik ile ilgili araştırmalar incelendiğinde korumacı cinsiyetçiliğin, düşmanca cinsiyetçiliğe göre kadına karşı takındığı daha olumlu tavra rağmen hem korumacı cinsiyetçiliğin ve hem de düşmanca cinsiyetçiliğin geleneksel toplumsal cinsiyet algısına hizmet ettiği söylenebilir. Her iki cinsiyetçiliğe de maruz kalanlara bakıldığında; düşmanca cinsiyetçiliğin bariz kötümserliğinin kadın tarafından rahatlıkla hissedilebildiğini ancak

korumacı cinsiyetçiliğin dolaylı ve içine serpiştirilmiş centilmenlik kırıntılarıyla bezenmiş cinsiyetçiliğinin anlaşılmasının daha zor olduğu söylenebilir. Özetle kadına uygulanan cinsiyetçilik ile ilgili olumlu değişimler yaratabilmek için öncelikle kadın ve erkeğe ilişkin oluşturulan kalıp yargıların ve geleneksel sosyal rollerin değişikliğe uğraması gerektiği düşünülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın örnekleme, araştırmada kullanılan ölçme araçları ile veri analizi için kullanılan tekniklere ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

3.1.Araştırmanın modeli

Araştırma, değişkenler arasındaki ilişki derecesi belirlenebildiği nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada eş seçme stratejileri; reddedilme duyarlılığı, çelişik duygulu cinsiyetçilik ve cinsiyet değişkenleri açısından incelenmiştir.

3.2.Çalışma grubu

Araştırma için gerekli izinleri alınan veri toplama araçları 2023-2024 öğretim yılında Türkiye genelinde lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyindeki üniversite öğrencilerine çevrimiçi form aracılığı ile uygulanmıştır. Veri toplama araçlarına ilişkin detaylı yönergeye çevrimiçi formda yer verilmiştir. Katılımcılara çalışmanın amacı, önemi ve sonuçları ile ilgili bilgi verildikten sonra araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve bu durumu onaylayan 320 öğrenciye ölçme araçları uygulanmıştır. Cevabın boş bırakılmasından dolayı 5, soruların uygun cevaplanmamasından dolayı 17, verilerin normal dağılması için uç değerlerin silinmesinden dolayı 26 öğrencinin verileri analize dahil edilmemiştir. Bu sebeple araştırmanın analize dahil edilen çalışma grubu 272 kişiden oluşmuştur. Araştırmaya katılanların 197'si kadın, 75'i erkeklerden oluşmuştur. Araştırmaya katılanların eğitim düzeyi incelendiğinde 206 lisans öğrencisi, 57 yüksek lisans öğrencisi, 9 doktora öğrencisi şeklindedir.

3.3. Veri toplama araçları

Araştırmada, araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu (EK-1), Eş Seçme Stratejileri Ölçeği (EK-2), Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği (EK-3), Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (EK-4) kullanılmıştır. Araştırma, Sakarya Üniversitesi Etik Kurul'u tarafından uygun bulunmuş ve ardından veri toplama süreci başlatılmıştır.

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile örnekleme yer alan üniversite öğrencilerine ilişkin yaş, cinsiyet ve eğitim seviyesi değişkenleri toplanmıştır

3.3.2. Eş Seçme Stratejileri Envanteri (ESSE)

Altuntaş ve Atli (2015) tarafından üniversite öğrencilerinin eş seçme stratejilerinin belirlenmesine yönelik olarak geliştirilen Eş Seçme Stratejileri Envanteri (ESSE) 9'lu likert tipi 28 maddeden (1=Hiç katılmıyorum, 9=Tamamen katılıyorum) oluşmaktadır. Eş Seçme Stratejileri Envanterinin “Aile Kurumu ve Güven (14-17-20-21-24-25-27-28)”, “Sosyo-Ekonomik Durum (4-12-18-26)”, “Dini ve Siyasi Benzerlik (2-5-10-19)”, “Fiziksel Özellik (1- 6-9)”, “Bekaret (8-15-23)”, “Çocuk Bakımı (7-11-16)”, “Aşk (3-13-22)” olmak üzere 7 alt boyuta sahiptir. Alt boyutlar için alınacak yüksek puanlar bireylerin eş seçme stratejilerinin hiyerarşisini belirlemektedir. Toplam puan alınmayan envanterde alt boyut puanlarının sıralaması bireyin eş seçiminde önemsendiği kriterleri belirlemektedir. Açımlayıcı faktör analizi ile geliştirilen envanter yedi faktörlü doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiş ve gerekli uyum değerlerine ulaşılmıştır. ($\chi^2=927.6$, $Df=327$, $\chi^2 /sd =2.837$, $GFI=.86$, $CFI=.90$, $TLI=.89$, $RMSEA=.06$) Cronbach Alpha ve test tekrar test yöntemiyle güvenilirlik analizleri sonucunda alt boyutlarıyla beraber güvenilir olduğu görülmüştür. Geçerli ve güvenilir ölçme aracı olduğu ortaya konan ESSE, üniversite düzeyindeki farklı yaş gruplarına uygulanabilmektedir (Altuntaş & Atli, 2015).

3.3.3. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği (RDÖ)

Bireylerin reddedilme duyarlılığını ölçmek amacıyla 1996 yılında Downey ve Feldman tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçeye uyarlaması 2011 yılında Ayça Özen, Nebi Sümer, Melihşah Demir tarafından yapılmıştır. Türk kültürü göz önünde bulundurularak 18 maddelik orijinal formun üzerine 8 madde eklenerek 26 maddelik nihai form oluşturulmuştur. Olası yaşam deneyimleri düşünülerek öz bildirim ölçeği şeklinde geliştirilen formun a kısmında bireylerin karşılaştıkları olaya gösterdikleri kaygı durumu, b kısmında olaya ilişkin beklentileri yer almaktadır. Puan hesaplanırken b grubundaki sorular ters olarak kodlanarak a grubundan alınan puan ile çarpılır ve ortalama toplamı hesaplanır. Tersten puanlanan maddesi bulunmayan ölçek 1 ile 6 puan arasında derecelendirilmektedir. Güvenirliliği test tekrar test yöntemiyle alpha katsayısı .91 bulunmuştur. (Özen, Sümer, & Demir, 2011).

3.3.4. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ)

Glick ve Fiske (1996) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması Uğurlu (2002) tarafından gerçekleştirilmiştir. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği cinsiyetçiliği, korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik olarak 2 boyutta incelemektedir. 22 maddeden oluşan ÇDCÖ’de 11 madde düşmanca cinsiyetçiliği (2, 4, 5, 7, 10, 11, 14, 15, 16, 18, 21) diğer 11 madde de korumacı cinsiyetçiliği (1, 3, 6, 8, 9, 12, 13, 17, 19, 20, 22) ölçmektedir. 6’lı Likert tipinde derecelendirilen ÇDCÖ’de puanlama “hiç katılmıyorum” için 1 puan “tamamen katılıyorum” için 6 puan şeklinde olup tersten kodlanan madde bulunmaz. Alınabilecek maksimum puan 132 iken en düşük puan 22’dir. Ölçeğin yapı geçerliliğini ölçmek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Cronbach alfa katsayısı ile ölçümlenen iç tutarlılığı .85 olarak, test tekrar test güvenirliliği .87 olarak bulunmuştur (Sakallı-Uğurlu, 2002).

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın analizlerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.1. Betimsel İstatistiklere İlişkin Bulgular

Araştırmanın betimsel istatistik ve normal dağılıma ilişkin bulgularına göre sonuçlar Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1.

Betimleyici İstatistik ve Normal Dağılıma İlişkin Sonuçlar

	En Düşük	En Yüksek	$\bar{x}$	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Aile Kurumu ve Güven	54.00	72.00	69.27	3.71	-1.57	2.03
Sosyoekonomik Durum	4.00	36.00	25.34	7.22	-.86	.68
Dini ve Siyasi Benzerlik	4.00	36.00	23.04	7.79	-.27	-.66
Fiziksel Özellik	3.00	27.00	20.76	4.35	-1.04	1.49
Bekaret	3.00	27.00	17.57	8.32	-.34	-1.35
Çocuk Bakımı	3.00	27.00	21.76	4.75	-1.39	2.19
Aşk	14.00	27.00	24.40	2.90	-1.29	1.18

Koruyucu Cinsiyetçilik	11.00	66.00	39.59	10.35	-.30	-.28
Düşmanca Cinsiyetçilik	11.00	66.00	36.81	12.46	.12	-.54
Reddedilme Duyarlılığı	13.00	268.50	110.57	43.29	.36	.33

Tablo 1.'deki eş seçme strateji envanterinin 7 alt boyutunun aritmetik ortalaması incelendiğinde eş seçme envanterinde en yüksek puanın aile kurumu ve güvenin ($\bar{x}=69.27$), en düşük puanın bekaretin ($\bar{x}=17.57$) aldığı görülmüştür. Ayrıca çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeğinin 2 alt boyutunun aritmetik ortalamasına bakıldığında koruyucu cinsiyetçilik puanının ($\bar{x}=39.59$), düşmanca cinsiyetçilik puanından ($\bar{x}=36.81$) daha yüksek olduğu görülürken reddedilme duyarlılığının aritmetik ortalaması ise ($\bar{x}=110.57$) olarak bulunmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin çarpıklık değerinin -.12 ile -1.6 aralığında, basıklık değerinin .28 ile 2.03 aralığında yer aldığı görülmüştür.

4.2. Eş seçme stratejileri ile reddedilme duyarlılığı, çelişik duygulu cinsiyetçilik arasındaki ilişkilere yönelik bulgular

Üniversite öğrencilerinin eş seçme stratejileri ile reddedilme duyarlılığı, çelişik duygulu cinsiyetçilik arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlenmesi amacıyla korelasyon analizi yapılarak analizler Tablo 2.'de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Eş Seçme Stratejileri İle Reddedilme Duyarlılığı, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Arasındaki İlişkiler

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Aile Kurumu ve Güven	1									
Sosyoekonomik Durum	.20**	1								
Dini ve Siyasi Benzerlik	.26**	.54**	1							
Fiziksel Özellik	.16**	.48**	.29**	1						
Bekaret	.24**	.32**	.48**	.29**	1					
Çocuk Bakımı	.42**	.39**	.38**	.36**	.26**	1				
Aşk	.28**	.21**	.11	.29**	-.017	.14*	1			
Reddedilme Duyarlılığı	-.20**	-.09	.040	-.09	.046	-.07	-.18**	1		
Koruyucu Cinsiyetçilik	.18**	.30**	.27**	.19**	.25**	.31**	.16**	-.056	1	
Düşmanca Cinsiyetçilik	-.018	-.041	.14*	.22**	.27**	.11	.029	-.078	.32**	1

* p< .05, ** p< .01

Tablo 2. incelendiğinde reddedilme duyarlılığı ile eş seçme stratejilerinden aşk stratejisi ile pozitif yönlü; aile kurumu ve güven ile negatif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmüştür. Koruyucu cinsiyetçiliğin eş seçme stratejilerindeki tüm alt boyutları ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi varken reddedilme duyarlılığı ile anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır. Ayrıca düşmanca cinsiyetçiliğin, korumacı cinsiyetçilik ile fiziksel özellik, bekaret ile anlamlı ve pozitif yönde anlamlı ilişkisi olduğu ortaya konmuştur.

4.3. Reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin eş seçme stratejileri tarafından yordamp yordanmadığına ilişkin bulgular

Reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin eş seçme stratejilerinin alt boyutlarının yordayıcısı olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon

Analizi yapılmıştır. Regresyon sayıltılarına ilişkin verilerin uyumluluğu test edilmiş ve bulgular Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3.

Regresyon Sayıltılarına İlişkin Bulgular

Değişkenler	N	Tolerans	VIF
Reddedilme Duyarlılığı	272	,993	1,01
Koruyucu Cinsiyetçilik	272	,897	1,12
Düşmanca Cinsiyetçilik	272	,894	1,12

Reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin eş seçme stratejilerinin alt boyutu olan aile kurumu ve güven stratejisinin yordayıcısı olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi bulguları Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4.

Reddedilme Duyarlılığı ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliğin Aile Kurumu ve Güven Stratejisini Yordamasına İlişkin Bulgular

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	69.316	1.144		60.589	.00**
Aile Kurumu ve Güven Reddedilme Duyarlılığı	-.02	.01	-.19	-3.26	.00**
Koruyucu Cinsiyetçilik	.07	.02	.20	3.21	.00**

Düşmanca Cinsiyetçilik	-.03	.02	-.01	-1.55	.12
R=.274, R ² =.065, F=7.23, **p< .01					

Tablo 4'e göre reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin, aile kurumu ve güven stratejisi varyansının %6.5'ini açıkladığı görülmektedir (R=.274, R²=.065, F=7.23, **p< .01). Yordayıcı değişkenler incelendiğinde aile kurumu ve güven stratejisi reddedilme duyarlılığı ($\beta = -.19$, $p < .001$) ve koruyucu cinsiyetçilik ($\beta = -.20$, $p < .001$) tarafından anlamlı şekilde yordarken düşmanca cinsiyetçilik ($\beta = -.01$, $p > .05$) tarafından anlamlı bir şekilde yordanmadığı anlaşılmıştır.

Reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin eş seçme stratejilerinin alt boyutu olan sosyoekonomik durum stratejisinin yordayıcısı olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi bulguları Tablo 5'de gösterilmiştir.

Tablo 5.

Reddedilme Duyarlılığı ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliğin Sosyoekonomik Durum Stratejisini Yordamasına İlişkin Bulgular

	Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sosyoekonomik Durum	Sabit	20.820	2.178		9.56	.00**
	Reddedilme Duyarlılığı	-.01	.01	-.09	-1.50	.16
	Koruyucu Cinsiyetçilik	.24	.04	.34	5.62	.00**
	Düşmanca Cinsiyetçilik	-.09	.04	-.16	-2.56	.01
R=.34, R ² =.106, F=11.627, **p< .01						

Tablo 5'e göre reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin sosyoekonomik durum stratejisi varyansının %10.6'sını açıkladığı görülmektedir ($R=.34$, $R^2=.106$, $F=11.627$, $**p<.01$). Yordayıcı değişkenler incelendiğinde sosyoekonomik durum stratejisinin koruyucu cinsiyetçiliği ($\beta = -.34$, $p < .001$) anlamlı şekilde yordarken reddedilme duyarlılığı ($\beta = -.09$, $p>.05$) ve düşmanca cinsiyetçiliği ($\beta = -.16$, $p<.01$) anlamlı şekilde yordamadığı anlaşılmıştır.

Reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin eş seçme stratejilerinin alt boyutu olan dini ve siyasi benzerlik stratejisinin yordayıcısı olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi bulguları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6.

Reddedilme Duyarlılığı ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliğin Dini ve Siyasi Benzerlik Stratejisini Yordamasına İlişkin Bulgular

	Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
	Sabit	12.75	2.388		5.337	.00**
Dini ve Siyasi Benzerlik	Reddedilme Duyarlılığı	.011	.011	.06	1.1	.30
	Koruyucu Cinsiyetçilik	.187	.047	.25	4.01	.00**
	Düşmanca Cinsiyetçilik	.044	.039	.071	1.1	.25
$R=.282$, $R^2=.069$, $F=7.698$, $**p<.01$						

Tablo 6'ya göre reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin dini ve siyasi benzerlik stratejisi varyansının %6.9'unu açıkladığı görülmektedir ($R=.282$, $R^2=.069$, $F=7.698$, $**p<.01$). Yordayıcı değişkenler incelendiğinde dini ve siyasi benzerlik stratejisinin koruyucu cinsiyetçiliği ($\beta = -.25$, $p < .001$) anlamlı şekilde yordarken

reddedilme duyarlılığı ($\beta = -.06$, $p > .05$) ve düşmanca cinsiyetçiliği ($\beta = -.71$, $p > .05$) anlamlı şekilde yordamadığı anlaşılmıştır.

Reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin eş seçme stratejilerinin alt boyutu olan fiziksel özellik stratejisinin yordayıcısı olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi bulguları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7.

Reddedilme Duyarlılığı ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliğin Fiziksel Özellik Stratejisini Yordamasına İlişkin Bulgular

	Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Fiziksel Özellik	Sabit	17.234	1.347		12.79	.00**
	Reddedilme Duyarlılığı	-.007	.006	-.07	-1.23	.22
	Koruyucu Cinsiyetçilik	.055	.026	.13	2.11	.04
	Düşmanca Cinsiyetçilik	.058	.022	.17	2.67	.01
R=.26, R ² =.057, F=6.444, **p<.01						

Tablo 7’ye göre reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin fiziksel özellik stratejisi varyansının %5.7’sini açıkladığı görülmektedir (R=.26, R²=.057, F=6.444, **p<.01). Yordayıcı değişkenler incelendiğinde fiziki özellik stratejisinin reddedilme duyarlılığını ($\beta = -.07$, $p > .05$) , koruyucu cinsiyetçiliği ($\beta = -.13$, $p > .05$) ve düşmanca cinsiyetçiliği ($\beta = -.17$, $p > .05$) anlamlı şekilde yordamadığı anlaşılmıştır.

Reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin eş seçme stratejilerinin alt boyutu olan bekaret stratejisinin yordayıcısı olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi bulguları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8.

Reddedilme Duyarlılığı ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliğin Bekaret Stratejisini Yordamasına İlişkin Bulgular

	Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Bekaret	Sabit	4.85	2.52		1.92	.06
	Reddedilme Duyarlılığı	.014	.01	.07	1.25	.21
	Koruyucu Cinsiyetçilik	.148	.05	.18	3.00	.00**
	Düşmanca Cinsiyetçilik	.145	.041	.22	3.55	.00**
	R=.328, R ² =.098, F=10.728, **p<.01					

Tablo 8'e göre reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin bekaret stratejisi varyansının %9.8'ini açıkladığı görülmektedir (R=.328, R²=.098, F=10.728, **p<.01). Yordayıcı değişkenler incelendiğinde bekaret stratejisinin koruyucu cinsiyetçiliği ($\beta = -.18$, $p < .001$) ve düşmanca cinsiyetçiliği ($\beta = -.22$, $p < .001$) anlamlı şekilde yordarken reddedilme duyarlılığını ($\beta = -.07$, $p > .05$) anlamlı şekilde yordamadığı anlaşılmıştır.

Reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin eş seçme stratejilerinin alt boyutu olan çocuk bakımı stratejisinin yordayıcısı olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi bulguları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9.

Reddedilme Duyarlılığı ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliğin Çocuk Bakımı Stratejisini Yordamasına İlişkin Bulgular

	Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
	Sabit	16.733	1.446		11.573	.00**
Çocuk Bakımı	Reddedilme Duyarlılığı	-.01	.01	-.05	-.87	.38
	Koruyucu Cinsiyetçilik	.14	.03	.30	4.91	.00**
	Düşmanca Cinsiyetçilik	.00	.02	.01	.17	.87
R=.312, R ² =.087, F=9.612, **p<.01						

Tablo 9'a göre reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin çocuk bakımı stratejisi varyansının %8.7'sini açıkladığı görülmektedir (R=.312, R²=.087, F=9.612, **p<.01). Yordayıcı değişkenler incelendiğinde çocuk bakımı stratejisinin koruyucu cinsiyetçiliği ($\beta = -.30$, $p < .001$) anlamlı şekilde yordarken reddedilme duyarlılığını ($\beta = -.05$, $p > .05$) ve düşmanca cinsiyetçiliği ($\beta = -.01$, $p > .05$) anlamlı şekilde yordamadığı anlaşılmıştır.

Reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin eş seçme stratejilerinin alt boyutu olan aşk stratejisinin yordayıcısı olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi bulguları Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10.

Reddedilme Duyarlılığı ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliğin Aşk Stratejisinin Yordamasına İlişkin Bulgular

	Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
	Sabit	24.17	.91		26.70	.00**
Aşk	Reddedilme Duyarlılığı	-.01	.00	-.17	-2.83	.01
	Koruyucu Cinsiyetçilik	.05	.02	.16	2.53	.01
	Düşmanca Cinsiyetçilik	-.01	.02	-.03	-.54	.59
R=.231, R ² =.043, F=5.039, **p<.01						

Tablo 10'a göre reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin aşk stratejisi varyansının %4.3'ünü açıkladığı görülmektedir (R=.231, R²=.043, F=5.039, **p<.01). Yordayıcı değişkenler incelendiğinde aşk stratejisinin koruyucu cinsiyetçiliği ($\beta = -.16$, $p>.05$), düşmanca cinsiyetçiliği ($\beta = -.03$, $p>.05$) ve reddedilme duyarlılığını ($\beta = -.17$, $p>.05$) ve anlamlı şekilde yordamadığı anlaşılmıştır.

4.4. Cinsiyet değişkenine göre eş seçme stratejilerinin farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular

Eş seçme stratejilerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız örneklem t testi yapılmış ve yapılan analiz sonuçları Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11.

Aşk Stratejisinin Yordamasına İlişkin Bulgular

	Levene Testi			t-testi		Kategorik İstatistikler			
	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>t</i>	df	<i>p</i>	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS
Aile Kurumu ve Güven	12.58	.00	3.36	270	.00	Kadın	197	69.73	.24
						Erkek	75	68.07	.51
Sosyoekonomik Durum	13.61	.00	9.21	270	.00	Kadın	197	27.51	.39
						Erkek	75	19.63	.92
Dini ve Siyasi Benzerlik	1.27	.26	3.73	270	.00	Kadın	197	24.10	.53
						Erkek	75	20.25	.94
Fiziksel Özellik	1.89	.17	-.50	270	.65	Kadın	197	20.67	.29
						Erkek	75	20.97	.59
Bekaret	8.52	.00	-.66	270	.54	Kadın	197	17.36	.57
						Erkek	75	18.10	.06
Çocuk Bakımı	13.04	.00	3.43	270	.00	Kadın	197	22.36	.30
						Erkek	75	20.19	.68
Aşk	1.624	.20	1.76	270	.09	Kadın	197	24.59	.20
						Erkek	75	23.89	.34

Tablo 11 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin eş seçme stratejilerinden aile kurumu ve güvenin ($t_{(270)} = 3.36, p < .05$), sosyoekonomik durumun ($t_{(270)} = 9.21, p < .05$), dini ve siyasi benzerliğin ($t_{(272)} = 3.73, p < .05$), çocuk bakımının ($t_{(270)} = 3.43, p < .05$), ve aşkın ($t_{(270)} = 3.36, p < .05$), cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir. Bekaretin ($t_{(270)} =$

.66, $p > .05$), ve fiziksel özelliğın ($t_{(270)} = -.50$, $p > .05$) ise cinsiyete göre farklılaşmadığı görölmüşür.

Cinsiyet değışkenine göre anlamlı farklılaşmaların detaylarını incelemek için aritmetik ortalamalara bakılmışır. Buna göre kadınların eş seçme stratejilerinden aile kurumu ve güven ($\bar{x}=69.73$), sosyoekonomik durum($\bar{x}=27.51$), dini ve siyasi benzerlik($\bar{x}=24.10$), çocuk bakımı($\bar{x}=22.36$) ve aşk($\bar{x}=24.59$) puanlarının, erkeklerin aile kurumu ve güven ($\bar{x}=68.07$), sosyoekonomik durum($\bar{x}=19.63$), dini ve siyasi benzerlik($\bar{x}=20.25$), çocuk bakımı($\bar{x}=20.19$) ve aşk($\bar{x}=23.89$) puanlarının aritmetik ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğı görölmüşür. Buna göre cinsiyete göre farklılaşan değışkenlerde kadınların eş seçme stratejilerinin tamamında erkeklere göre yüksek puan aldığı görölmüşür.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve tartışma

Bu bölümde araştırma bulguları literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

5.1.1. Reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin eş seçme stratejileri tarafından yordanıp yordanmadığına ilişkin bulguların tartışılması

Araştırmada; reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin eş seçme stratejileri tarafından yordanıp yordanmadığı incelenmiştir.

Alanyazında reddedilme duyarlılığı ile aile kurumu ve güven stratejisini doğrudan ele alan araştırma bulgusuna rastlanılmamış olsa da evlilikte bağlılık ve güven, sadakat, evlilik uyumu gibi değişkenlerin reddedilme duyarlılığı ile ilişkisini inceleyen araştırmalar bulunmaktadır (Mishra ve Allen, 2023; Downey, Antonio, Michaelis, ve Khouri, 1998; Downey, Feldman, ve Ayduk, 2000). Reddedilme duyarlılığı yüksek olan bireylerin ilişki memnuniyeti üzerine yapılan araştırmalara göre bu bireylerde düşük düzeyde ilişki tatmini ve ilişki memnuniyeti bulunmuştur. Ayrıca reddedilme duyarlılığı yüksek olan bireylerin ilişkilerinde ilişki çatışması, kıskançlık ve riskli cinsel davranışlarda bulunma olasılığının daha yüksek olduğuna dair kanıtlara ulaşılmıştır (Mishra ve Allen, 2023). Araştırmada literatürle uyumlu olarak reddedilme duyarlılığının eş seçme stratejilerinden aile ve güven stratejisini yordadığı görülmüştür.

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde pozitif, mutlu bir aile yapısının temelini oluşturan etmenlerden en önemlileri koşulsuz kabul ve aile içi olumlu iletişim tarzıdır (Taş ve Bulut, 2021). Destekleyici aile çevresi bireylerin problem çözme becerisini ve aile yılmazlığını artırırken (Özbay ve Aydoğan, 2013) çevresine karşı sosyal-duygusal uyumunu düzenleyen (Laursen ve Collins, 2009) bir etmen olarak karşımıza çıkar. Buna göre ebeveynlerini destekleyici ve ılımlı algılayan ergenler sosyal ilişkilerinde daha rahat ve kendilerini iyi hissettiklerini belirtmektedir (Booth-LaForce, ve diğerleri, 2006).

Ebeveynleriyle güçlü ve destekleyici ilişkileri olmayan ergenler ile yüksek reddedilme duyarlılığı arasında ilişki bulunmuştur (McDonald, Bowker, Rubin, Laursen, ve Duchene, 2010). Sonuç olarak ailenin birey üzerindeki olumlu kabul edici etkisi ve desteği bireyin kendi kuracağı ailesinin de sağlam temeller üzerinde inşa edilmesine yardımcı olabilir. Eş seçiminde de reddedilme duyarlılığı düşük olan birey; aile kurumunu önemseyen, eşine güven duyan, eşine ve eşinin ailesi ve çevresine saygı duyan bir yaklaşım sergileyebilir. Eş seçme stratejisinde aile ve aileye ilişkin kavramları önemseyen ve değer veren bireyin eş seçme stratejileri oluştururken kendi değerlerine önem verecek bir eş tercih edebileceği düşünülebilir.

Alan yazın incelendiğinde koruyucu cinsiyetçilik ile eş seçme stratejilerinden biri olan aile kurumu ve güven arasındaki araştırmalarda koruyucu cinsiyetçilik tutumunu destekleyen kadınlarda daha düşük ilişki memnuniyeti, ilişki tatmini ve partner güveni bulunmuştur (Casad, Salazar, Macina, 2015; Hammond ve Overall, 2013). Buna göre araştırma literatürle uyumlu olarak koruyucu cinsiyetçiliğin eş seçme stratejilerinden aile ve güven alt boyutunu yordadığı bulunmuştur.

Korumacı cinsiyetçilik bireylerin romantik bir ilişkisi ve partneri olmadığında tam olmadığı ve eksik olduğu görüşünü benimser (Waddell, Sibley ve Osborne, 2018). Buna göre erkeklerin kadını koruyup kollama ve yardım etme görevini üstlenmesi, kadının ise erkek egemenliği benimseyen bir tutum sergilemesi beklenir. Ancak ilişki içerisinde bu geleneksel roller güç dengesinin erkek lehinde dönmesi anlamına gelir. Reddedilme duyarlılığının eş seçme stratejilerinden aile ve güven stratejisini yordamasının nedenlerinden biri olarak kadının erkekten aşağı olduğu algısından kaynaklı olarak kadın ve erkek arasındaki güven ilişkisinin tam anlamıyla kurulamamasından kaynaklandığı düşünülebilir. Korumacı cinsiyetçilik tutumunda özellikle sözel şiddete daha tolerans göstermesini beklemek evliliğin temelini oluşturan aile bağlarının ve eşitliğe bağlı saygı ilişkisinin sarsılması anlamına gelebilmektedir. Buna göre düşmanca cinsiyetçilik eş seçme stratejilerinden aile ve güven stratejisini yordamamıştır.

Düşmanca cinsiyetçilik tutumu aile kurumu ve güven ilişkisi içerisinde romantik partnerden beklenen ve istenen bir tutum olmamaktadır. Düşmanca cinsiyetçilik, kadına karşı önyargılı tutumları içermekte ve kadını cinsel nesne unsuru olarak konumlandırmaktadır (Sakallı-Uğurlu, 2003). Düşmanca cinsiyetçilik, karşılıklı saygı ve güven ilişkisinden ziyade kadını aşağılayarak kadının erkekten korkması ve çekinmesi gerektiği bakış açısını benimser. Bu

nedenlerle düşmanca cinsiyetçiliğin aile kurumu ve güven alt boyutunu yordamamadığı düşünülebilir.

Benzer şekilde koruyucu cinsiyetçilik ile eş seçme stratejilerinden sosyoekonomik durum ile ilişkili araştırmalar incelendiğinde, kadınlarda koruyucu cinsiyetçiliği benimseme tutumu arttıkça erkeklerin kadını koruma ve kaynak sağlayıcılık beklentisinin de arttığı görülmektedir (Moya, Glick, Expósito, De Lemus, Hart, 2007). Ancak bunun aksine erkeğin sosyoekonomik gücü arttıkça kadın tarafından algılanan cinsiyetçilik tutumunun azaldığı görülmektedir (Yamawaki, Darby ve Queiroz, 2007). Özetle erkeğin güç sembolü olarak ekonomik kaynakları elinde bulundurması koruyucu cinsiyetçilikte istenen bir davranış iken erkeğin sosyoekonomik gücü ve sosyal statüsünün artması hem koruyucu hem de düşmanca cinsiyetçiliğin olumsuz algısını azaltan bir etmen olduğu söylenebilir. Bu noktadan hareketle bireylerin eş seçme stratejilerinde sosyoekonomik durumun koruyucu cinsiyetçiliğini yordamasını açıklayabilmektedir. Birey kendisini ve çocuklarını daha iyi yaşam koşulları sağlaması noktasında sosyoekonomik gücü yüksek olan kişiyi eş olarak seçebilir. Bununla birlikte sosyoekonomik gücün yüksek olması koruyucu cinsiyetçiliğin olumsuz özelliklerini belli bir yere kadar ihmal edilmesine neden olabileceği düşünülmektedir. Ancak düşmanca cinsiyetçiliğin kadını küçültücü rolleri dayatan daha net, belirgin ve keskin olumsuzluğu karşısında bireylerin sosyoekonomik gücü yüksek olsa dahi ideal eş olarak tercih edilme ihtimalini güçleştirebilir.

Alanyazın incelendiğinde eş seçme stratejisi olarak dini ve siyasi benzerlik ile korucu ve düşmanca cinsiyetçiliği doğrudan ele alan araştırma bulgusu bulunmamıştır. Ancak eş seçiminde dini ve siyasi benzerliğin bir ilişkinin uzun vadeli başarısını etkilediği belirtilmektedir (Lutz-Zois, Bradley, Mihalik ve Moorman-Eavers, 2006). Bireyler evlilikte benzer dini ve siyasi görüşlere sahip olan bireyleri tercih etme eğilimindedir (Deniz ve Aydemir, 2021). Benzer dini veya siyasi görüşlere sahip olan çiftler arasında uyum daha yüksek iken farklı dini ve siyasi görüşe sahip bireylerde ilişki uyumsuzluğu daha yüksek bulunmuştur (Geçioğlu ve Kayıklık, 2019; Houts, Robins, Huston, 1996). Lehrer ve Chiswick (1993) dini birliğin romantik ilişkiler üzerindeki etkilerini ayrıntılı olarak incelemiştir. Buna göre evlilikteki dini uyumun evlilik istikrarında büyük öneme sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre insanlar genellikle inançlarını ve değerlerini paylaştıkları bir partnerle daha derin bir bağ kurma ve birbirlerini daha iyi anlama eğiliminde olduğundan evlilik birliğini kurma ve sürdürme konusunda daha iyi sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Ortak inançlar ve değerler, ortak hedefler belirlemeyi ve birlikte bu hedeflere

ulaşmayı kolaylaştırabilir. Bu noktada koruyucu cinsiyetçilik perspektifinden değerlendirildiğinde koruyucu cinsiyetçilik tutumunun evlilik birliği içinde eşini veya partnerini eksik bulup eksikliği tamamlayıcı bir rol üstlenmesi beklenir. Ancak çiftler arasında ortak değerlerin fazla oluşu çiftlerin birbirlerinin eksikliğini değil ortak taraflarını ön plana çıkarmaya yönlendirebilir. Ortak inançlar ve değerler, ortak hedefler belirlemeyi ve birlikte bu hedeflere ulaşmayı kolaylaştırabilir. Bu durum dini ve siyasi benzerliğin koruyucu cinsiyetçiliği yordamasını da açıklamaktadır. Düşmanca cinsiyetçilik açısından değerlendirildiğinde ise araştırma sonucu eş seçiminde dini ve siyasi benzerliğin düşmanca cinsiyetçiliği yordamadığı bulunmuştur. Bu bulgunun ortaya çıkmasının altında yatan nedenlerden biri olarak ortak inanç ve değerlerin çiftler arasında daha sağlam bir bağ oluşturmaya rağmen düşmanca cinsiyetçiliğin, ortak değerlerin sonucu olan uzlaşmacı birlikteliğin önüne geçerek ilişkide yaşanan çatışmayı engelleyememesi olarak gösterilebilir. Ayrıca düşmanca cinsiyetin merkezinde bulunan kadını erkeğin altında gören yaklaşımın ortak değer birlikteliğine dönüşmesinde engel olduğu söylenebilir.

Eş seçiminde ortak değer ve inançlar ile ilişkilendirilen bir diğer husus da eş seçme stratejilerinden çocuk bakımı stratejisidir. Buna göre benzer inanç ve değerlerin çocuk yetiştirme sürecinde de önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Partnerin çocuk bakımına verdiği değer, çocuk sevgisi ve çocuklarla iyi ve sıcak ilişkiler kurabilme becerisi eş seçimini etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Prince, 1961). Ayrıca eşlerin çocuk bakımını birlikte üstlenmesi ve sorumlulukların dağıtılması evlilik doyumunu artırmaktadır (Yogev ve Brett, J. 1985). Çocuk bakımının sadece kadının görevi olarak görüldüğü evliliklerde ise anne depresyonu yüksek bulunurken, evlilik uyumu ve tatmini düşük bulunmuştur (Durualp, Kaytez ve Girgin, 2017; Kayahan Altıntoprak, Karabilgin, ve Öztürk, 2003). Bu anlamda koruyucu cinsiyetin çocuk bakımı stratejisini yordarken düşmanca cinsiyetçiliği yordamaması literatür ile uyumlu bulunmuştur. Korumacı cinsiyetçilik yaklaşımında erkeğin evlilik işlerine yardımcı olmasına ve evlilik sorumluluklarını üstlenmesine rastlanılabilirken düşmanca cinsiyetçilik yaklaşımında genellikle ev işleri ve çocuk bakımı sadece kadının görevi olduğu düşüncesi hakimdir.

Araştırmanın bir diğer bulgusunda eş seçme stratejilerinden fiziksel özellik; koruyucu cinsiyetçilik, düşmanca cinsiyetçilik ve reddedilme duyarlılığı tarafından anlamlı şekilde yordanmamıştır. Eş seçiminde fiziksel özellik ve fiziksel çekicilik evliliğe ilişkin tutumların pozitif yordayıcısı olup fiziksel çekicilik eş seçme stratejileri arasında en çok atfedilen özellikler arasında bulunmaktadır (Keldal ve Karadaş, 2021). Eş seçme stratejileri tarihsel

süreç içerisinde değişime uğrasada kadınların fiziksel güzelliği erkekler için önem ve değerini kaybetmeyen bir olgu olmuştur (Cross ve Overall, 2017). Günümüzde kadının güzellik algısını ve standartlarını belirleyen unsurların başında evrimsel temeli kültürel cinsiyetçilik gelmektedir (Engdahl, 2015).

Koruyucu cinsiyetçiliğin özünü oluşturan fikir erkeğin kadını tamamlıyor olduğu düşüncesidir. Erkeklerin gücünü pekiştiren ise kadınlarda bulunan sıcaklık ve güzellik gibi niteliklerdir (Chen, Fiske ve Lee, 2009). Bununla beraber koruyucu cinsiyetçilikte erkeklerin yakın ilişki ihtiyacını (heterosexual intimacy) karşılamak için kadına bağlı olduğu, erkeğin kadına değer vermesinin altında erkeğin bu ihtiyacını karşılayabilme isteği olduğu düşüncesi mevcuttur (Lee, Fiske, Glick, ve Chen, 2010). Düşmanca cinsiyetçilik açısından değerlendirildiğinde düşmanca cinsiyetçilik, kadına karşı direkt önyargılı tutumlar içermekte ve kadını cinsel nesne olarak konumlamaktadır (Sakallı-Uğurlu, 2003). Bu anlamda araştırma bulgusunda eş seçme stratejilerinden fiziksel özelliğin koruyucu ve düşmanca cinsiyetçiliği yordamaması literatürle paralel bir sonuç değildir. Bunun sebeplerine bakıldığında araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinden oluşan araştırma grubunun fiziksel özelliğe atfettiği önemin toplum geneline göre düşük olması olabilir. Üniversite öğrencilerinin içinde bulunduğu durum itibarıyla yaşadıkları gelecek kaygısı eş seçiminde stratejilerini farklılaştırdığı düşünülebilir.

Eş seçme stratejilerinden fiziksel özelliğin reddedilme duyarlılığı ile ilişkisini inceleyen araştırma sonuçları fiziksel çekiciliğin reddedilme duyarlılığı ile negatif yönde korelasyonu bulunduğunu ortaya koyar (Park, 2007; Park ve Pinkus, 2009). Bir başka deyişle fiziksel olarak kendini çekici bulan bireylerde reddedilme duyarlılığı daha az görülür. Bununla birlikte özellikle kadınların reddedilmeden kaçınmak için ideal fiziksel ölçülere erişme arzusu ile agresif diyetler ve egzersizler uygulayarak sağlıksız davranışlarda bulunabileceği ortaya konmuştur (Downey, Bonica, & Rincón, 1999). Bu açıdan araştırma bulgularında fiziksel özelliğin reddedilme duyarlılığını yordamaması araştırma sonuçlarının alanyazından farklılaştığını göstermiştir. Buna neden olarak araştırmaya katılım sağlayanların çoğunluğunu oluşturan 18-24 yaş arası grubun değer yargılarının toplumu oluşturan geneli yansıtmaması olarak gösterilebilir.

Araştırmanın bulgularına göre eş seçme stratejilerinden aşk, reddedilme duyarlılığını yordamamıştır. Alanyazında aşk ile reddedilme duyarlılığı ile araştırmaların yetersiz olduğu görülmüştür. Ancak reddedilme duyarlılığı yakın romantik ilişkileri kurmayı ve sürdürmeyi güçleştiren bir durumdur (Downey ve Feldman, 1996). Reddedilme duyarlılığına sahip

bireyler umutsuzca gerçek aşkı arzulasalar ve idealize etseler de reddedilme kaygısı bireyleri bu arayışın dışında bırakır (Hazan ve Shaver, 1987). Romantik reddedilme, derin bir kayıp duygusu ile birlikte olumsuz duygulanımlara sebep olmaktadır. Araştırmanın bulguları yorumlandığında; yaşanan reddedilme durumun doğuracağı sonuçlarla yüzleşmek yerine birey reddedilme deneyiminden kaçınma davranışı gösterebileceği düşünülmektedir. Bunun için eş seçimi aşamasında birey reddedilme yaşamamak uğruna aşk gibi yoğun duygulanım beslediği kişiye karşı duygularına ket vurmayı tercih edebilir. Bir başka deyişle reddedilmeden kaçınmak için aşktan vazgeçebileceği söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusunda eş seçme stratejilerinden aşkın koruyucu ve düşmanca cinsiyetçiliği de yordamadığı anlaşılmıştır. Araştırmalar korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik tutumlarına sahip olan erkeklerin romantik ilişkide bağlanma korkusu yaşadığını ve aşık olmaktan kaçındıklarını göstermektedir (Fisher ve Hammond, 2018; Hart, Hung, Glick ve Dinero 2012). Bu anlamda araştırma bulguları ile literatürün uyumlu olduğu söylenebilir. Özellikle cinsiyetçiliğin daha görünmez hali olan koruyucu cinsiyetçilik tutumunu sergileyen erkekler geleneksel cinsiyetçilik rolüne daha uygun olan kadınlarla yakın ilişki kurma çabası için romantizmi kullanabilirler. Bu sebeple kadına karşı gösterilen centilmence, kibar ve şövalyevari davranışlar ve söylemlerin altında yatan neden her zaman aşk değil kadınla sadece yakınlık kurabilmek olabilmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusunda ise eş seçme stratejilerinden bekaretin koruyucu ve düşmanca cinsiyetçiliği yordaması olmuştur. Benzer araştırmalarda koruyucu ve düşmanca cinsiyetçilik tutumu olan erkeklerin cinsel deneyimi olmayan bakire bireylerle evlenme tercihini yordamaktadır (Sakallı-Uğurlu ve Glick, 2003; Işık,2008). Türkiye’de kadınların evlilik öncesi cinsel ilişki yaşamamaları beklenir (Uğurlu ve Akbaş,2013). Günümüzde her ne kadar kadınların evlilik öncesi cinsel ilişki yaşamasına karşı daha hoşgörülü olunsa da Türkiye’de halen bakire kadınla evlilik düşüncesi hakimdir (Erkmen, Dilbaz, Seber, Kaptanoglu, ve Tekin, 1990; Evcili, Cesur, Altun, Güçtaş ve Sümer, 2013). Koruyucu cinsiyetçilik ile düşmanca cinsiyetçiliğin bekarete yaklaşımı farklılık göstermektedir. Koruyucu cinsiyetçilik tutumu bakire kadını idealleştirip ödüllendirme yoluna giderken; düşmanca cinsiyetçilik tutumu ise bakire olmayan kadını tehlikeli görerek şeytanlaştırır ve cezalandırır (Sakallı-Uğurlu ve Glick, 2003). Buna göre araştırmanın sonucu literatürle uyumlu bulunmuştur. Hem koruyucu cinsiyetçilik ve hem de düşmanca cinsiyetçilik yaklaşımı bakire olmayan kadına yönelik olumsuz tutumlar içerdiği söylenebilir. Eş seçme

stratejilerinden bekaret ile koruyucu ve düşmanca cinsiyet ile ilişkisi incelenirken toplumun eğitim kültür, yaş gibi özelliklerine dikkat edilmesi gerektiği söylenebilir.

5.1.2. Cinsiyet değişkenine göre eş seçme stratejilerine ilişkin bulguların tartışılması

Araştırma bulgularında kadın ve erkek cinsiyet değişkenine göre eş seçme stratejilerinin farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Eş seçme stratejilerinden aile kurumu ve güven, sosyoekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik, çocuk bakımı ve aşk alt boyutlarından kadınların aldığı puanlar erkeklerin aldığı puana göre istatistiksel olarak daha fazladır. Bekaret ve fiziksel özellik alt boyutunun ise cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde aile kurumu ve güven, sosyoekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik, çocuk bakımı ve aşkın kadınlar tarafında eş seçme kriterleri olarak daha fazla önemsendiğine dair araştırma sonuçlarına rastlanmaktadır (Baum, M. 1971; Başay,2015; Cashdan, 1996;Örnek, 2021; Soner ve Düşünceli 2021).

Birçok kültürde kadının aile birliğini oluşturarak aileyi birleştiren bir unsur olduğuna inanılır. “Yuvayı dişi kuş yapar” atasözü kadının aile için önemini belirtir. Araştırma sonucunda aile ve güven değerlerinin eş seçiminde kadın tarafından önemsenmesi sonucu da bu anlayışın yansıması şeklinde olduğu söylenebilir. Ayrıca araştırma bulgusunda eş seçme stratejilerinden aşk alt boyutunun puanları kadınlarda daha yüksek bulunmuştur. “Aşk evliliği” kavramının romantizm, anlayış ve karşılıklı sevgiyi içerdiği düşünülmektedir (Kishwar, 1994). Bu nedenle aşka dayalı bir evliliğin mutlu ve uyumlu bir evlilik beraberliği getireceği düşünülebilir.

Araştırmanın bulgusunda eş seçme stratejilerinden sosyoekonomik durum için kadınların erkeklerden daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Maddi sorunlar evlilik içerisinde yaşanan sorunların ve hatta boşanmaların önemli sebeplerinden biridir. Tek geliri olan ailelerde çalışanın çoğunlukla erkeklerin olması ve erkeğin parayı kontrol etme aracı olarak kullanması kadına yönelik ekonomik şiddeti doğurabilir (Aşkın ve Aşkın, 2017). Bununla birlikte yaşanan maddi sorunlarla baş edemeyen erkek agresif davranışlar sergileyebilmekte hatta kadına karşı fiziksel şiddete de dönüşebilmektedir (Markowitz, 2003). Bu sebeplerle evlilik içerisinde sorunlar yaşanmaması için kadınlar için maddi güvence ve finansal istikrar önemli hale gelmektedir. Bu durumda evin geçimini sağlama beklentisi erkeğin üzerinde gözükmektedir. Evlilik içerisinde maddi konularda sorunların yaşanmaması, çocukların

bakımı ve eğitiminin güvence altına alınması, ailenin yaşam standartlarının korunması ve yükseltilmesi için sosyoekonomik durum eş seçme stratejilerinde kadınlar için önemli hale geldiğini söylemek mümkündür.

Bireyler eşlerini seçerken benzer dini ve siyasi değerleri olan bireyleri seçmeye eğilimlidir. Dini inanç sistemleri, etnik değerler ve kültür insanların yaşam tarzını, tutum ve davranışlarını etkileyebilmektedir. Dini inançları ve yaklaşımları farklı olan bireyler bu farklılıkların üstesinden gelebilmek için bireyler çaba ve anlayış göstermelidir. Bunun mümkün olmaması durumunda evlilik uyumunda zorluklar yaşanabilmektedir (Marks, 2005). Bu durum da evlilik ilişkisi kurmadan önce bireyler birbirinin etnik kökenini, dini inancını ve dini yaşayış biçimi, siyasi yaklaşımı ile ilgili bilgilere erişmeye çalışır ve benzer özellikler evlilik için olumlu olarak değerlendirilir (Santrock, 2023). Kadınlarda dini ve siyasi benzerliğin erkeklere göre daha yüksek puanlar almasının nedeni olarak evlilik kararında aile onayının önemi ve ortak yaşam tarzının çocuk yetiştirmede oynadığı rol olarak gösterilebilir.

Çocuk bakımı geleneksel evlilik içerisinde daha çok anneye yüklenmiş bir sorumluluk anlayışı hâkim olsa da genç kadınların çocuk bakımını birlikte üstlenilmesi gereken bir sorumluluk olarak görmektedir (Yıldırım, 2007). Ayrıca çocuk bakımı kadın istihdamını engelleyen en önemli faktörlerden bir olarak değerlendirilmektedir (Hüseyinli ve Hüseyinli, 2016). Kadının görünmez ve karşılıksız emeği olan çocuk bakımı sadece kadının sorumluluğu olarak görülmesi kadını toplumsal hayatın da dışında bırakabilir. Kadınların geleneksel cinsiyet rolleri dışında çocuk bakımını eşle birlikte üstlenilmesini beklemektedir. Eğitimli, çalışma hayatında olan veya çalışma hayatına dahil olmak isteyen kadınların eş tercihinde de çocuk bakımını önemseyen ve müşterek bir şekilde yetiştirebileceği eş seçme stratejisi belirlediği söylenebilir.

Bekaret ve fiziksel özelliklerin eş seçme stratejilerinde erkekler tarafından kadınlara kıyasla daha fazla önceliklendirildiğine ve önemsendiğine ilişkin birçok çalışma bulunmasına rağmen (Aksakal ve Akkaş, 2023; Civil ve Yıldız, 2010). Araştırma sonuçlarının bu noktada farklılaştığı görülmüştür. Bekaretin bir diğer deyişle evlilik öncesi cinsel ilişkiye girmeme durumunun erkeklerin kadınlardan beklentisi gibi bir algısı olmasına rağmen; özellikle daha gelenekçi tutuma sahip ve korumacı cinsiyetçiliği benimsemiş kadınların diğer kadınlardan ve erkeklerden beklentisini de içerdiğini de söylemek mümkündür. Yapılan araştırmalar kadınların da diğer kadınlara karşı bekaret konusunda katı tutum sergileyebildiğini göstermektedir (Sakallı, 2013). Ayrıca evlenmeden önce cinsel ilişkiye girmeme düşüncesini

benimsemiş kadınların eş adaylarından da bu beklentisi olabilmektedir. Bunun dışında eş seçme stratejileri değişken, dinamik bir kavram olup; bekaretin, Z kuşağı olarak adlandırılan daha genç grupta eski nesillere göre önemini yitirdiğine dair çalışmalar bulunmaktadır (Ozansoy, 2022). Bu araştırmalar bir arada düşünüldüğünde araştırmanın bulgusunun da bu sebeplerle ana akım literatürden farklılaştığı söylenebilir. Bu yaklaşım ile bekaret; kadın ve erkek için eşit öneme sahip olabilir veya her iki cinsiyet tarafından önemsenmeyen, göz ardı edilen bir eş seçme stratejisi olarak değerlendirilebilir.

Fiziksel ekim, evlilik stratejileri açısından değerlendirildiğinde her iki cinsiyet için önem arz etmektedir. Fiziksel çekimin yüksek olması evlilik bağını güçlendirmektedir (Aksakal ve Akkaş, 2023). Fiziksel çekicilikten daha fazla etkilenen ve daha fazla önemsenen cinsiyetin erkekler olduğunu ortaya koyan araştırmalar mevcuttur (Aronson, Wilson ve Akert, 2012; Fisman, Iyengar, Kamenica, ve Simonson, 2006). Buna göre araştırma bulgularının literatüre uyum gösterdiğini söylemek mümkündür. Bunun yanında bireylerin fiziksel özellikleri yaşlanma ile birlikte değişir. Buna göre bireyler yaş aldıķ fiziksel çekiciliklerini yitirebilir ve fiziksel özelliklere verdikleri önem de değişikliğe uğrayabilir. Bu anlamda araştırma sonuçlarında eş seçme stratejilerinden fiziksel özellik alt boyutunun katılımcıların yaş ortalamasından etkilenebileceği düşünülmektedir.

5.2. neriler

5.2.1. Araştırma sonuçlarına dayalı neriler

- Evli çiftlerin evliliklerinin ilk yıllarında alınan boşanma kararları, eşlerin birbirini ve birbirlerinin nemsemiği değerleri yeteri kadar tanımadan alınmasından kaynaklı olabileceğinden evlenecek kişilerin eş seçme stratejilerini belirlemesi konusunda destek sağlanabilir.
- Başarılı evliliklerin kurulması, evliliklerin uzun ömürlü olması ve evlilik doyumunun artırılması amacıyla evlilik öncesi aile eğitim programlarına eş seçme stratejileri modülü eklenebilir.
- Araştırma sonuçlarında reddedilme duyarlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin eş seçme stratejileriyle ilişkili olması sebebiyle evlilik öncesi aile eğitim

programlarında yer alacak eş seçme stratejileri modülü ilgili değişkenler göz önünde bulundurularak hazırlanabilir.

5.2.2. İleride yapılabilecek araştırmalar için öneriler

- Eş seçme stratejilerini yordayan diğer değişkenlerin de olabileceği göz önünde bulundurularak farklı değişkenlerle de araştırmalar yapılabilir.
- Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışma; yaş, eğitim durum, ekonomik durum gibi farklı demografik değişkenleri kapsayan geniş örneklem ile bütüncül araştırmalar yapılabilir.
- Örneklemi bekar bireylerden oluşan araştırmanın evli çiftler üzerinde yapılarak değişkenlerin eş seçme stratejilerine etkisi üzerine araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Afolaranmi, A. O. (2020). Social Media and Marital Choices: Its Implications on Contemporary Marriage. *African Journal of Arts and Humanities*, 6(4), 130-153. doi: 10.13140/RG.2.2.36109.97768
- Aktaş Akoğlu, Ö., ve Küçükkaragöz, H. (2018). Boşanma nedenleri ve boşanma sonrasında karşılaşılan güçlüklerle ilişkin bir araştırma: İzmir ili örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(1), 153-172. 7 Mayıs 2024 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/515213> adresinden alındı.
- Aksakal, İ., ve Akkaş, İ. (2023). Z kuşağının eş seçme stratejileri: Erzincan örneği. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(51). doi: 10.35826/ijoess.3264
- Altuntaş, S., ve Atli, A. (2015). Eş seçme stratejileri envanteri geliştirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32), 123-135. 12 Nisan 2024 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/515213> adresinden alındı.
- Amato, P., ve Previti, D. (2003). People's reasons for divorcing: Gender, social class, the life course, and adjustment. *Journal of Family Issues*, 24(5), 602-626. doi: 10.1177/0192513X03254507
- Araiza, A. M., Freitas, A. L., ve Klein, D. N. (2020). Social-experience and temperamental predictors of rejection sensitivity: A prospective study. *Social Psychological and Personality Science*, 11(6), 733-742. doi: 10.1177/1948550619878422
- Aronson, A., Wilson, T. D., ve Akert, R. M. (2012). *Sosyal psikoloji*. Kaknüs Yayınevi.
- Asmara, M., ve Sahara, L. (2022). Problems with choosing a mate in Islam for people who choose a mate through social media. *Journal Of Law Studies*, 1(1), 40-49. 23 Nisan 2024 tarihinde <https://juna.nusantarajournal.com/index.php/juna/article/view/12> adresinden alındı.
- Aşkın, E. Ö., ve Aşkın, U. (2017). Kadına yönelik aile içi şiddet ve yoksulluk ilişkisi: aile içi şiddet mağduru kadınlar üzerine bir araştırma. *Kapadokya Akademik Bakış*, 1(2) 16-37. 10 Mayıs 2024 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/car/issue/33536/352608> adresinden alındı.

- Ayan, S. (2014). Cinsiyetçilik: Çelişik duygulu cinsiyetçilik. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 36, 147-156. doi:10.7197/1305-0028.2533
- Aydın, G. S., ve Demir, A. (2017). Lisansüstü öğrencilerinin eş seçimini etkileyen ve sınırlandıran görüş ve inançları. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(2), 627-652. doi: 10.12984/eggeefd.322401
- Ayduk, O., Downey, G., ve Kim, M. (2001). Rejection sensitivity and depressive symptoms in women. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27(7), 868-877. doi: 10.1177/01461672012770
- Babahanoğlu, R. (2020). Eş seçiminde öncelikler: Bilimsel bir araştırma. *Uluslararası Kültürel Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 584-596. doi: 10.46442/intjcss.813492
- Bacanlı, H. (2001). Eş seçimi tercihleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(15), 7-16. 10 Mayıs 2024 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/21435/229710> adresinden alındı.
- Bareket, O., ve Fiske, S. T. (2023). A systematic review of the ambivalent sexism literature: Hostile sexism protects men's power; benevolent sexism guards traditional gender roles. *Psychological Bulletin*, 149(11-12), 637-698. doi: 10.1037/bul0000400
- Bartholomew, K., ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *J. Personal. Soc. Psychol*, 61, 226-244. doi: 10.1037/0022-3514.61.2.226
- Baş, E. (2021). Evlilik: Modernleşme sürecinde kuşaklararasıda yaşanan değişim. *Gaziantep University Journal of Social*, 20(2), 821-845. doi: 10.21547/jss.823131
- Başay, A. C. (2015). *Üniversite öğrencilerinin benlik yapısı ve eş seçme kriterleri*. YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 393126).
- Baum, M. (1971). Love, marriage and the division of labor. *Sociological Inquiry*, 41(1), 107-117. doi: 10.1111/j.1475-682X.1971.tb01207.x
- Baumeister, R., Wotman, S., ve Stillwell, A. (1993). Unrequited love: On heartbreak, anger, guilt, scriptlessness and humiliation. *J Pers Soc Psychol*, 64, 377-394. doi: 10.1037/0022-3514.64.3.377

- Beşpınar, F. U., ve Beşpınar, L. Z. (2017). Türkiye’de hane halkı yapıları ve evlilik pratiklerinde ikili resim: Geleneklerin yanı sıra değişimin yansımaları. *Nüfusbilim Dergisi*, 39(1), 109-149. 12 Şubat 2024 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/822295> adresinden alındı.
- Bolton, C. D. (1961). Mate selection as the development of a relationship. *Marriage and Family Living*, 23(3), 234-240. 16 Nisan 2024 tarihinde <https://scholarworks.umd.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6361&context=etd> adresinden alındı.
- Booth-LaForce, C. L., Oh, W., Kim, A., Rubin, K. H., Rose-Krasnor, L., ve Burgess, K. B. (2006). Attachment, self-worth, and peer group functioning in middle childhood. *Attachment and Human*, 8, 309-325. doi: 10.1080/14616730601048209
- Borten, L. (2002). *Sex, procreation and the state interest in marriage*. Colum. L. Rev.
- Bosson, J. K., Pinel, E. C., ve Vandello, J. A. (2010). The Emotional Impact of Ambivalent Sexism. *Sex Roles*, 62, 520-531. doi: 10.1007/s11199-009-9664-y
- Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: Retrospect and prospect. *American Journal of Orthopsychiatry*, 52(4), 664–678. doi:10.1111/j.1939-0025.1982.tb01456.x
- Bozgeyikli, H., ve Toprak, E. (2013). Üniversiteli gençlerin eş seçim kriterlerinin sıralama yargılarıyla ölçeklendirmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 68-87. 26 Nisan 2024 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/genclikarastirmalari> adresinden alındı
- Brodie, D. (1970). Marital procreation. *Oregon Law Review*, 49(3), 245. doi: 10.15760/etd.781
- Buss, D. (1985). Human mate selection: Opposites are sometimes said to attract, but in fact we are likely to marry someone who is similar to us in almost every variable. *American Scientist*, 73(1), 47-51. 20 Nisan 2024 tarihinde <https://www.jstor.org/stable/27853061> adresinden alındı.
- Buss, D. M. (2016). *The evolution of desire: Strategies of human mating*. Hachette UK.
- Buss, D., ve Barnes, M. (1986). Preferences in human mate selection. *Journal of personality and social psychology*, 50(3), 559-570. doi:10.1037/0022-3514.50.3.559
- Buston, P. M., ve Emlen, S. T. (2003). Cognitive processes underlying human mate choice: The relationship between self-perception and mate preference in Western

- society. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 100(5), 8805-8810. doi: 10.1073/pnas.1533220100
- Campbell, L., Simpson, J. A., Boldry, J., ve Kashy, D. A. (2005). Perceptions of conflict and support in romantic relationships: the role of attachment anxiety. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(3), 510-531. doi:10.1037/0022-3514.61.2.226. Doi: 10.1037/0022-3514.88.3.510
- Casad, B. J., Salazar, M. M., ve Macina, V. (2015). The real versus the ideal: Predicting relationship satisfaction and well-being from endorsement of marriage myths and benevolent sexism. *Psychology of Women Quarterly*, 39(1), 119-129. doi: 10.1177/0361684314528304
- Cashdan, E. (1996). Women's mating strategies. *Evolutionary Anthropology: Issues, News, and Reviews*, 5(4), 134-143. doi: 10.1002/(SICI)1520-6505(1996)5:4<134: AID-EVAN3>3.0.CO;2-G
- Chen, Z., Fiske, S. T., ve Lee, T. L. (2009). Ambivalent sexism and power-related gender-role ideology in marriage. *Sex Roles*, 60(11–12), 765-778. doi: 10.1007/s11199-009-9585-9
- Collins, N. L., ve Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models and relationship quality in dating couples. *J. Personal. Soc. Psychol*, 58, 644-663. doi: 10.1037/0022-3514.58.4.644
- Connor, R. A., Glick, P., ve Fiske, S. (2016). Ambivalent sexism in the twenty-first century. C. G. Sibley, ve F. K. Barlow (Der.). *The Cambridge Handbook of the Psychology of Prejudice* içinde (ss. 295-320). Cambridge University Press. 16 Mart 2024 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/315637642_Ambivalent_sexism_in_the_21st_century adresinden alındı
- Cross, E. J., ve Overall, N. C. (2017). Women's attraction to benevolent sexism: Needing relationship security predicts greater attraction to men who endorse benevolent sexism. *European Journal of Social Psychology*, 48(3), 336–347. doi:10.1002/ejsp.2334
- Coontz, S. (2006). *Marriage, a history: How love conquered marriage*. Penguin. 20 Nisan 2024 tarihinde [https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=aH-MWT3Gtb0C&oi=fnd&pg=PT11&dq=Coontz,+S.+\(2006\).+Marriage,+a+history:+](https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=aH-MWT3Gtb0C&oi=fnd&pg=PT11&dq=Coontz,+S.+(2006).+Marriage,+a+history:+)

[How+love+conquered+marriage.+Penguin.&ots=u8WPbtinQL&sig=ukv0X6zze0PBm2dKum_ngOJPplg&redir_esc=y#v=onepage&q=Coontz%2C%20S.%20\(2006\).%20Marriage%2C%20a%20history%3A%20How%20love%20conquered%20marriage.%20Penguin.&f=false](https://www.researchgate.net/publication/266111111/figure/fig/1/figure-fig1/1511111111111/How+love+conquered+marriage.+Penguin.&ots=u8WPbtinQL&sig=ukv0X6zze0PBm2dKum_ngOJPplg&redir_esc=y#v=onepage&q=Coontz%2C%20S.%20(2006).%20Marriage%2C%20a%20history%3A%20How%20love%20conquered%20marriage.%20Penguin.&f=false) adresinden alındı.

- Civil, B., ve Yıldız, H. (2010). Erkek öğrencilerin cinsel deneyimleri ve toplumdaki cinsel tabulara yönelik görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3(2),58-64. 9 Mayıs 2024 tarihinde https://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12397/4551/58-64_pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y adresinden alındı.
- Çelik, E., ve Öziş, G. (2016). Algılanan ebeveyn ilişkisi ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 5(2), 50-66. doi: 10.30703/cije.321396
- Çoşan, B. (2022). Türkiye'de doğurganlığın değişimi: Sosyal politika açısından riskler ve fırsatlar. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 22(56), 597-617. doi: 10.21560/spcd.vi.963155
- Dardenne, B., Dumont, M., ve Bollier, T. (2007). Insidious dangers of benevolent sexism: Consequences for women's performance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93(5), 764–779. doi: 10.1037/0022-3514.93.5.764
- Dumont, M., Sarlet, M., ve Dardenne, B. (2010). Be too kind to a woman, she'll feel incompetent: Benevolent sexism shifts self-construal and autobiographical memories toward incompetence. *Sex Roles*, 62(7–8), 545–553. doi: 10.1007/s11199-008-9582-4
- Durualp, E., Kaytez, N., & Girgin, B. A. (2017). Evlilik doyumu ve maternal bağlanma arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(2), 129-138. doi: 10.5455/apd.231562
- Darwin, C. (1859). *On the origin of the species by*. London: Murray. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://rauterberg.employee.id.tue.nl/lecturenotes/DDM110%20CAS/Darwin-1859%20Origin%20of%20Species.pdf> adresinden alındı.
- Davies, P., ve Cummings, M. E. (1994). Marital conflict and child adjustment: an emotional security hypothesis. *Psychological Bullentin*, 116, 387-411. doi: 10.1037/0033-2909.116.3.387

- Dekeseredy, W. (1995). Enhancing the quality of survey data on woman abuse: Examples from a national Canadian study. *Violence Against Woman*, 158-173. doi: 10.1177/1077801295001002004
- Downey, G., Khouri, H., ve Feldman, S. (1997). Early interpersonal trauma and later adjustment: The mediation role of rejection sensitivity. *Developmental perspectives on trauma: Theory, research, and intervention. Rochester symposium*, 8, 85-114. 22 Nisan 2024 tarihinde <https://psycnet.apa.org/record/1997-36663-003> adresinden alındı.
- Downey, G., ve Feldman, S. (1996). Implications of rejection sensitivity for intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(6), 1327-1343. doi: 10.1037/0022-3514.70.6.1327
- Downey, G., A. L., Michaelis, B., ve Khouri, H. (1998). The self-fulfilling prophecy in close relationships: Rejection sensitivity and rejection by romantic partners. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(2), 545-560. doi:10.1037/0022-3514.75.2.545
- Downey, G., Bonica, C., ve Rincón, C. (1999). Rejection sensitivity and adolescent romantic relationships. W. Furman, B. B. Brown, ve C. Feiring (Der.). *The development of romantic relationships in adolescence* içinde (ss. 148-174). Cambridge University Press. Doi: 10.1017/CBO9781316182185.008. doi: 10.1037/0022-3514.75.2.545
- Downey, G., Feldman, S., ve Ayduk, O. (2000). Rejection sensitivity and male violence in romantic relationships. *Personal Relationships*, 7(1), 45-61. doi:10.1111/j.1475-6811.2000.tb00003.x
- Downey, G., Feldman, S., Khuri, J., ve Friedman, S. (1994). Maltreatment and childhood depression. W. J. Reynolds (Der.). *Handbook of depression in children and adolescents* içinde (ss. 481-508). Boston: Springer. doi:10.1007/978-1-4899-1510-8_22
- Doyal, L., ve Gough, I. (1984). A theory of human needs. *Critical Social Policy*, 4(10), 6-38. doi: 10.1177/0261018384004010
- Dökmen, Z. (2004). *Toplumsal cinsiyet*. İstanbul: Sistem Yayıncılık. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/damla.aslan/138623/Zehra%20>

[Y.%20D%C3%B6kmen%20%20Toplumsal%20Cinsiyet%20Sosyal%20Psikolojik%20A%C3%A7%C4%B1klamalar.pdf](#) adresinden alındı.

- Eagle, A. (1987). *Sex differences in social behavior: Social-role interpretation*. NJ: Erlbaum Hillsdale. doi: 10.4324/9780203781906
- Eagly, A. H., ve Wood, W. (1991). Explaining sex differences in social behavior: A meta-analytic perspective. *Personality and social psychology bulletin*, 17(3), 306-315. doi: 10.1177/0146167291173011
- Eckland, B. K. (1968). Theories of mate selection. *Eugenics quarterly*, 15(2), 71-84. doi: 10.1080/19485565.1968.9987759
- Eckes, T., ve Trautner, H. M. (2000). *The developmental social psychology of gender*. New York: Lawrence Erlbaum Associates, Inc. doi:10.4324/9781410605245
- Ekşi, B. (2005). Evliliğe hazırlık aşamasındaki karı-koca adaylarının evlilik ve anne-baba olma üzerine düşünceleri. *Aile ve Toplum*, 7(2). doi:10.21560/spcd.46015
- Engdahl, M. M. (2015). *Ambivalent sexism and positive illusions of physical attractiveness in heterosexual romantic relationships* (Doktora Tezi). 10 Mayıs 2024 tarihinde https://epublications.marquette.edu/dissertations_mu/514/ adresinden alındı.
- Epstein, E., ve Guttman, R. (1984). Mate selection in man: Evidence, theory, and outcome. *Social Biology*, 31(3-4), 243-278. doi: 10.1080/19485565.1984.9988579
- Erkmen, H., Dilbaz, N., Seber, G., Kaptanoğlu, C ve Tekin, D. (1990). Sexual attitudes of Turkish university students. *Journal of Sex Education and Therapy*, 16, 251-261. 15 Nisan 2024 tarihinde <https://psycnet.apa.org/record/1991-21196-001> adresinden alındı.
- Evcili, F., Cesur, B., Altun, A., Güçtaş, Z. ve Sümer, H. (2013). Evlilik öncesi cinsel deneyim: Ebelik bölümü öğrencilerinin görüş ve tutumları. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(4), 486-498. 22 Nisan 2024 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumussagbil/issue/7502/98896> adresinden alındı.
- Fisher, H. (2004). *Why we love: The nature and chemistry of romantic love*. New York: Holt.
- Fisher, H. E., Brown, L., Aron, A., Strong, G., ve Mashek, D. (2010). Reward, addiction, and emotion regulation systems associated with rejection in love. *Journal of Neurophysiology*, 104(1), 51-60. doi: 10.1152/jn.00784.2009

- Fisher, M. I., ve Hammond, M. D. (2018). Personal ties and prejudice: a meta-analysis of romantic attachment and ambivalent sexism. *Personality and Social Psychology Bulletin*. doi:10.1177/0146167218804551
- Fisman, R., Iyengar, S. S., Kamenica, E., ve Simonson, I. (2006). Gender differences in mate selection: evidence from a speed dating experiment. *The Quarterly Journal of Economics*, 121(2), 673-697. doi: 10.1162/qjec.2006.121.2.673
- Flett, G. L., Besser, A., ve Hewitt, P. L. (2014). Perfectionism and interpersonal orientations in depression: An analysis of validation seeking and rejection sensitivity in a community sample of young adults. *Psychiatry: Interpersonal and Biological Processes*, 77(1), 67-85. doi: 10.1521/psyc.2014.77.1.67
- Flett, G. L., Hewitt, P. L., Shapiro, B., ve Rayman, J. (2003). Perfectionism, beliefs, and adjustment in dating relationships. N. J. Pallone (Der.). içinde, *Love, romance, sexual interaction*. Routledge. doi: 10.1007/s12144-001-1013-4
- Foreman-Peck, J., ve Zhou, P. (2018). Late marriage as a contributor to the industrial revolution in England. *The Economic History Review*, 1073-1099. doi: 10.1111/ehr.12651
- Freud, S. (1995). *The basic writings of Sigmund Freud*. Random House. 16 Şubat 2024 tarihinde <https://yourknow.com/uploads/books/5bd06fdf164ae.pdf> adresinden alındı.
- Galliher, R. V., ve Bentley, C. G. (2010). Links between rejection sensitivity and adolescent romantic relationship functioning: the mediating role of problemsolving behaviors. *Journal of Aggression, Maltreatment ve Trauma*, 19(6), 603-623. doi:10.1080/10926771.2010.502066.
- Geçioğlu, A. R., & Kayıklık, H. (2019). Dindarlık ve evlilik uyumu ilişkisi: evli bireyler üzerine bir inceleme. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 19(1), 202-224. doi: 10.30627/cuilah.536797
- Girgis, S., George, R., ve Anderson, R. (2012). *What is marriage*. Harv. JL ve Pub. Pol'y. 12 Nisan 2024 tarihinde https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1722155 adresinden alındı.

- Glick, P., ve Fiske, S. T. (1996). The ambivalent sexism inventory: Differentiating hostile and benevolents exism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(3), 491-512. doi: 10.1037/0022-3514.70.3.491
- Glick, P., ve Fiske, S. T. (2001). An ambivalent alliance: Hostile and benevolent sexism as complementary justifications for gender inequality. *American Psychologist*, 56(2), 109-118. doi:10.1037/0003-066X.56.2.109
- Glick, P., T.Fiske, S., Mladinic, A., Saiz, J. L., Abrams, D., Masser, B., . . . Romani, M. (2000). Beyond prejudice as simple antipathy: Hostile and benevolent sexism across cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(5), 763–775. doi:10.1037/0022-3514.79.5.763
- Goody, J. (1990). *The Oriental, the Ancient and the Primitive: Systems of Marriage and the Family in the Pre-industrial Societies of Eurasia*. Cambridge University Press. doi: 10.1017/CBO9780511621703
- Gül, S., ve Altındal, Y. (2015). Medyada kadın cinayeti haberlerindeki cinsiyetçi izler: Radikal Gazetesi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 24, 168-188. doi: 10.31123/akil.437465
- Gülsün, M., Ak, M., ve Bozkurt, A. (2009). Psikiyatrik açıdan evlilik ve cinsellik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 68-79. 11 Mayıs 2024 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pgy/issue/11166/133474> adresinden alındı
- Gümüş, M. (1993). Türk ailesi ve modernleşme . *Istanbul Journal of Sociological Studies* , 28, 85-90. 26 Şubat 2024 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusoskon/issue/9526/119054> adresinden alındı
- Gyurak, A., ve Ayduk, Ö. (2007). Defensive physiological reactions to rejection: The effect of self-esteem and attentional control on startle responses. *Psychological Science*, 18(10), 886-892. doi: 10.1111/j.1467-9280.2007.01996.x
- Hart, J., Hung, J. A., Glick, P., ve Dinero, R. E. (2012). He loves her, he loves her not: Attachment style as a personality antecedent to men's ambivalent sexism. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 38, 1495-1505. doi: 10.1177/0146167212454177

- Hazan, C., ve Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524. doi: 10.1037/0022-3514.52.3.511
- Hammond, M. D., ve Overall, N. C. (2013). When relationships do not live up to benevolent ideals: Women's benevolent sexism and sensitivity to relationship problems. *European Journal of Social Psychology*, 43(3), 212-223. doi: 10.1002/ejsp.1939
- Houts, R. M., Robins, E., ve Huston, T. L. (1996). Compatibility and the development of premarital relationships. *Journal of Marriage and the Family*, 58(1), 7-20. doi: 10.2307/353373
- Howard, J. A., Blumstein, P., ve Schwartz, P. (1987). Social or evolutionary theories? Some observations on preferences in human mate selection. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(1), 194-200. doi:10.1037/0022-3514.53.1.194.
- Hüseyinli, N., ve Hüseyinli, T. (2016). Çocuk bakımının kadın işgücü üzerinde etkileri ve hukuki düzenlemeler. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 16(34), 108-137. doi: 10.25294/aiuibfd.308032
- Illich, I. (1982). Vernacular gender. *Alternatives*, 8(3), 381-448. doi: 10.1177/030437548200800304
- Kaya, K., ve Tan Eren, G. (2020). Boşanma ve erken boşanmaların artış nedenleri. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(9), 708-728. doi:10.26677/TR1010.2020.538
- Kayahan, B., Altıntoprak, E., Karabilgin, S., ve Öztürk, Ö. (2003). On beş-kırk dokuz yaşları arasındaki kadınlarda depresyon prevalansı ve depresyon şiddeti ile risk faktörleri arasındaki ilişki. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 4(4), 208-219. 24 Nisan 2024 tarihinde <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/20212/> adresinden alındı
- Keldal, G., ve Karadaş, C. (2021). Eş seçiminde aranan özelliklerden güven, fiziksel çekicilik ve sosyal statünün yordayıcısı olarak evlilik inançları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(3), 1219-1234. doi: 10.16953/deusosbil.932453
- Koca, N., ve Yılmaz, S. (2023). Üniversite öğrencilerinde dini tutum, romantizm ve eş seçim tercihleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Kastamonu Üniversitesi İlahiyat*

Fakültesi Dergisi, 7(1), 254-280. 25 Nisan 2024 tarihinde
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3287223> adresinden alındı

- Koenig, A. M., ve Eagly, A. H. (2014). Evidence for the social role theory of stereotype content: Observations of groups' roles shape stereotypes. *Journal of personality and social psychology*, 107(3), 371. doi: 10.1037/a0037215
- Kishwar, M. (1994). Love and marriage. *Manushi*, 80(Jan-Feb), 11-19. doi: 10.1177/006996670904300101
- Laursen, B., ve Collins, A. W. (2009). *Handbook of adolescent psychology*,. New Jersey:Wiley doi: 10.1002/9780470479193.adlpsy002002
- Leary, M. R. (2001). Toward a conceptualization of interpersonal rejection. *Interpersonal rejection* içinde Oxford University Press. doi: 10.1093/acprof:oso/9780195130157.003.0001 adresinden alındı
- Lee, T. L., Fiske, S. T., Glick, P., ve Chen, Z. (2010). Ambivalent sexism in close relationships: (Hostile) power and (benevolent) romance shape relationship ideals. *Sex Roles*, 62(7-8), 583-602. doi: 10.1007/s11199-010-9770-x
- Lehrer, E. L., ve Chiswick, C. U. (1993). Religion as a determinant of marital stability. *Demography*, 30(3), 385. doi:10.2307/2061647
- Li, N. P., Jose C. Yong, a. W., Sng, O., Fletcher, G. J., Valentine, K. A., Jiang, Y. F., ve Balliet, D. (2013). Mate preferences do predict attraction and choices in the early stages of mate selection. *Journal of Personality and Social Psychology*, 105(5), 757-776. doi:10.1037/a0033777
- London, B., Downey, G., ve Bonica, C. (2007). Social causes and consequences of rejection sensitivity. *Journal of Research on Adolescence*, 17(3), 481-506. doi: /10.1111/j.1532-7795.2007.00531.x
- London, B., Downey, G., Romero-Canyas, R., Rattan, A., ve Tyson, D. (2012). Gender-based rejection sensitivity and academic self-silencing in women. *Journal of Personality and Social Psychology*, 102(5), 961-979. doi: 10.1037/a0026615
- Lu, Y. (2023). The criteria of Chinese and South Koreans' mate selection: A comparative study of long-term and short-term mate selection preferences in the cross-cultural perspective . *Heliyon*, 9(2), 1-11. doi: 10.1016/j.heliyon.2023.e13329

- Lutz-Zois, C. J., Bradley, A. C., Mihalik, J. L., ve Moorman-Eavers, E. R. (2006). Perceived similarity and relationship success among dating couples: An idiographic approach. *Journal of Social and Personal Relationships*, 23(6), 865-880. doi: 10.1177/0265407506068267
- Malakh-Pines, A., ve Yurdakuler Uluengin, M. (2010). *Aşık olmak: Sevgililerimizi neye göre seçeriz?* İstanbul: İletişim Yayınları.
- Marks, L. (2005). How does religion influence marriage? Christian, jewish, mormon, and muslim perspectives. *Marriage & Family Review*, 38(1), 85-111. doi: 10.1300/J002v38n01_07
- Markowitz, F. E. (2003). Socieconomic disadvantage and violence: recentresearch on culture and neighborhood control as explanatory mechanism. *Aggression and Violent Behavior*, (8), 145-154. 14 Mart 2024 tarihinde doi: [https://www.researchgate.net/publication/222756318 Socioeconomic disadvantage and violence Recent research on culture and neighborhood control as explanatory mechanisms](https://www.researchgate.net/publication/222756318_Socioeconomic_disadvantage_and_violence_Recent_research_on_culture_and_neighborhood_control_as_explanatory_mechanisms) adresinden alındı
- Manser, M., ve Brown, M. (1980). Marriage and household decision-making: A bargaining analysis. *International Economic Review*, 21(1), 31-44. doi:10.2307/2526238 adresinden alındı
- Marks, L. (2005). How does religion influence marriage? Christian, Jewish, Mormon, and Muslim perspectives. *Marriage & family review*, 38(1), 85-111. doi: 10.1300/J002v38n01_07
- Marston, E., Hare, A., ve Allen, J. (2010). Rejection sensitivity in late adolescence: Social and emotional sequelae. *J Res Adolesc*, 20(4), 959-982. doi: 10.1111/j.1532-7795.2010.00675.x
- McDonald, K. L., Bowker, J. C., Rubin, K. H., Laursen, B., ve Duchene, M. S. (2010). Interactions between rejection sensitivity and supportive relationships in the prediction of adolescents' internalizing difficulties. *Journal of youth and adolescence*, 39, 563-574. doi: 10.1007/s10964-010-9519-4
- Mishra, M., ve Allen, M. S. (2023). Rejection sensitivity and romantic relationships: A systematic review and meta-analysis. *Personality and Individual Differences*, 208, doi: 10.1016/j.paid.2023.112186

- Montigny, F. d., ve Lacharite, C. (2005). Perceived parental efficacy: Concept analysis. *Journal of advanced nursing*, 49(4), 387-396. doi: 10.1111/j.1365-2648.2004.03302.x
- Moya, M., Glick, P., Expósito, F., De Lemus, S., ve Hart, J. (2007). It's for your own good: Benevolent sexism and women's reactions to protectively justified restrictions. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33(10), 1421-1434. doi: 10.1177/0146167207304790
- Muhammad, A., ve Gagnon, A. (2010). Why should men and women marry and have children? Parenthood, marital status and self-perceived stress among Canadians. *Journal of health psychology*, 15(3), 315-325. doi: 10.1177/1359105309353216
- Mutlu, S., ve Tasa, H. (2022). Psikolojik esneklik, kişilerarası reddedilme duyarlılığı ve yaşam doyumu. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 8(1), 41-68. 13 Nisan 2024 tarihinde https://dergipark.org.tr/tr/pub/aitdergi/issue/71503/1106900#article_cite adresinden alındı
- Nias, D. K. (1979, June). *Marital choice: Matching or complementation? In Love and Attraction: An International Conference*. Pergamon. 27 Nisan 2024 tarihinde <https://shop.elsevier.com/books/love-and-attraction/cook/978-0-08-022234-9> adresinden alındı
- Norona, J. C., ve P.Welsh, D. (2016). Rejection sensitivity and relationship satisfaction in dating relationships: The mediating role of differentiation of self. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 5(2), 124-135. doi: 10.1037/cfp0000056
- Norona, J. C., Roberson, P. N., ve Welsh, D. P. (2016). Rejection sensitivity and depressive symptoms: Longitudinal actor-partner effects in adolescent romantic relationships. *Journal of Adolescence*, 51, 6-18. doi:10.1016/j.adolescence.2016.05
- Norona, J. C., Salvatore, J. F., Welsh, D. P., ve Darling, N. (2014). Rejection sensitivity and adolescents' perceptions of romantic interactions. *Journal of Adolescence*, 37(8), 1257-1267. doi: 10.1016/j.adolescence.2014.09.003
- Nowland, R., Talbot, R., ve Qualter, P. (2018). Influence of loneliness and rejection sensitivity on threat sensitivity in romantic relationships. *Personality and Individual*, 181, 185-190. doi:10.1016/j.paid.2018.04.047

- Oral, T. (2016). Kişilik gelişimi. E. Arslan (Düz.) içinde, *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim* (ss. 85-109). Ankara: Eğiten Kitap. 14 Mart 2024 tarihinde https://www.researchgate.net/profile/TuncayOral/publication/324476487_Kisilik_Gelisimi/links/5acf2e4a4585154f3f460b58/Kisilik-Gelisimi.pdf adresinden alındı
- Ozansoy, N. (2022). Hegemonik erkeklik bağlamında erkeklerin cinsellik ve bekaret hakkındaki düşünceleri ve tutumları. *İmgelem*, 6(10), 307-330. doi: 10.53791/imgelem.1069942
- Örnek, A. (2021). Toplumsal cinsiyet eşitliği ve üniversite öğrencilerinin tutumları. *Kültür ve İletişim*, 24(47), 286-323. doi: 10.18691/kulturveiletisim.783964
- Özbay, Y., ve Aydoğan, D. (2013). Aile yılmazlığı: Bir engele rağmen birlikte güçlenen aile. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(31), 129-146. 22 Nisan 2024 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/spcd/issue/21092/227154> adresinden alındı
- Özen, A., Sümer, N., ve Demir, M. (2011). Predicting friendship quality with rejection sensitivity and attachment security. *Journal of Social and Personal Relationships*, 28(2), 163-181. doi:10.1177/0265407510380607
- Özgüven, İ. E. (2020). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Park, L. E., ve Pinkus, R. T. (2009). Interpersonal effects of appearance-based rejection sensitivity. *Journal of research in personality*, 43(4), 602-612. doi: 10.1016/j.jrp.2009.02.003
- Park, L. E. (2007). Appearance-based rejection sensitivity: Implications for mental and physical health, affect, and motivation. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33(4), 490-504. doi: 10.1177/0146167206296301
- Poduska, B. (1992). Money, marriage, and Maslow's hierarchy of needs. *American Behavioral Scientist*, 35(6), 756-770. doi: 10.1177/000276429203500601
- Prince, A. J. (1961). Factors in mate selection. *The Family Life Coordinator*, 10(3), 55-58. doi: 10.2307/581478
- Pietrzak, J., Downey, G., ve Ayduk, O. (2005). Rejection sensitivity as an interpersonal vulnerability. M. W. Baldwin (Der.). *Interpersonal cognition* içinde (s. 62-84). New York: The Guildford Press. 17 Nisan 2024 tarihinde <https://www.guilford.com/excerpts/baldwin.pdf?t=1> adresinden alındı.

- Pines, A. M., ve Nunes, R. (2003). The relationship between career and couple burnout: Implications for career and couple counseling. *Journal of employment counseling*, 50-64. doi: 10.1002/j.2161-1920.2003.tb00856.x
- Polat, H. (2019). Medyada kadın ve temsil biçimi: Tv dizileri üzerinden bir tartışma. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi* , 9(2), 77-96. 7 Nisan 2024 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/e-kiad/issue/51167/656945> adresinden alındı
- Romero-Canyas, R., ve Downey, G. (2005). Rejection sensitivity as a predictor of affective and behavioral responses to interpersonal stress: A defensive motivational system. K. Williams, J. Forgas, ve W. v. Hippel (Der.). *The Social Outcast: Ostracism, Social Exclusion, Rejection and Bullying* içinde (ss. 131-154). NY: Psychology Press. 26 Nisan 2024 tarihinde <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780203942888-11/rejection-sensitivity-predictor-affective-behavioral-responses-interpersonal-stress-rainer-romero-canyas-geraldine-downey> adresinden alındı
- Romero-Canyas, R., Downey, G., Berenson, K., Ayduk, O., ve Kang, N. J. (2010). Rejection sensitivity and the rejection–hostility link in romantic relationships. *Journal of Personality*, 78(1), 119-148. doi:10.1111/j.1467-6494.2009.00611.x
- Sakallı-Uğurlu, N. (2002). Çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 47-58. 13 Nisan 2024 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/235972688_Celisik_duygulu_cinsiyetcili_k_olcegi_Gecerlik_ve_guvenirlik_calismasi_Ambivalent_sexism_scale_A_study_of_validity_and_reliability adresinden alındı
- Sakallı-Uğurlu, N. (2003). Cinsiyetçilik: Kadınlara ve erkeklere ilişkin tutumlar ve çelişik duygulu cinsiyetçilik kuramı. *Türk Psikoloji Yazıları*. 12 Nisan 2024 tarihinde <https://open.metu.edu.tr/handle/11511/85795> adresinden alındı
- Sakallı-Uğurlu, N., ve Glick, P. (2003). Ambivalent sexism and attitudes toward women who engage in premarital sex in Turkey. *Journal of Sex Research*, 40(3), 296-302. doi: 10.1080/00224490309552194
- Sakallı-Uğurlu, N., ve Ulu, S. (2003). Evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar: Çelişik duygulu cinsiyetçilik yaş eğitim ve gelir düzeyinin etkileri. *Türk Psikoloji*

Yazıları, 6(11), 53-65. 5 Mart 2024 tarihinde

<https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/3430/> adresinden alındı

Salman, N., ve Uzunboylu, H. (2011). *Eşlerin boşanma nedenleri ve eğitimi*. Ankara: Pegem Yayınevi.

Santrock, J. W. (2023). *Yaşam Boyu Gelişim Gelişim Psikolojisi*. Nobel Akademik Yayıncılık.

Sarıçam, H. (2011). *Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılıkları ile benlik saygıları ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksans Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez No. 288259).

Savcı, İ. (1999). Toplumsal cinsiyet ve teknoloji. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 54(01). doi: 10.1501/SBFder_0000001939

Searcy, W. A. (1982). The evolutionary effects of mate selection. *Annual Review of Ecology and Systematics*, 13(1), 57-85. doi: 10.1146/annurev.es.13.110182.000421

Secombe, W. (1995). *Weathering the storm: Working-class families from the industrial revolution to the fertility decline*. London: Verso. 20 Nisan 2024 tarihinde https://scholar.google.com/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=Secombe%2C+W.+%281995%29.+Weathering+the+storm%3A+Workingclass+families+from+the+in+dustrial+revolution+to+the+fertility+decline.+London%3A+Verso.&btnG= adresinden alındı

Sezen, L. (2005). Türkiye'de evlenme biçimleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 11(27), 185-195. 15 Mart 2024 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/32920> adresinden alındı

Şendil, G., ve Korkut, Y. (2008). Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 28, 15-34. 7 Şubat 2024 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iupcd/issue/9405/117912> adresinden alındı

Smith, M. D. (1990). Patriarchal ideology and wife beating: A test of feminist hypothesis. *Violence and Victims*, 5, 257-274. doi: 10.1891/0886-6708.5.4.257

Soner, G., ve Düşünceli, B. (2021). Eğitim fakültesi öğrencilerinde eş seçme stratejileri ve ilişki doyumu. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 186-202. doi: 10.33400/kuje.912255

- Sussman, M. B., Steinmetz, S. K., ve Peterson, G. W. (2013). *Handbook of Marriage and the Family*. Springer Science ve Business Media. 14 Mart 2024 tarihinde https://scholar.google.com/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=Sussman%2C+M.+B.%2C+Steinmetz%2C+S.+K.%2C+ve+Peterson%2C+G.+W.+%282013%29.+Handbook+of+Marriage+and+the+Family.+Springer+Science+ve+Business+Media.&btnG= adresinden alındı
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2015). *Türkiye'de evlilik tercihleri*. 24 Nisan 2024 tarihinde <https://aile.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/arastirmalar/tu-rkiyede-evlilik-tercihleri-aras-tirmasi-2015.pdf> adresinden alındı
- Taş, B., ve Bulut, S. (2021). *Pozitif aile: çok boyutlu perspektif*. Nobel. 17 Mart 2024 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/356666055_POZITIF_AILE_pdf adresinden alındı
- TDK (2024). 8 Mays 2024 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/?q=e%C5%9Fvearanan=> adresinden erişilmiştir.
- Turğut, F. (2017). Tarihsel süreçte aile kurumunun dönüşümü ve geleceğine yönelik çıkarımlar. *Medeniyet ve Toplum*, 1(1), 93-117. 26 Nisan 2024 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/metder/issue/31233/455469> adresinden alındı
- TÜİK. (2024). *Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2023*. 18 Nisan 2024 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2023-53707#:~:text=Bin%20n%C3%BCfus%20ba%C5%9F%C4%B1na%20d%C3%BC%C5%9Fen%20evlenme,binde%206%2C63%20olarak%20ger%C3%A7ekle%C5%9Fti.vetext=Bo%C5%9Fan%20%C3%A7iftlerin%20say%C4%B1s%C> adresinden erişilmiştir.
- Türkaslan, N. (2012). *Sosyolojinin çalışma alanları: Aile sosyolojisi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2024). *On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)*. 17 Nisan 2024 tarihinde https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Plani_2024-2028_11122023.pdf adresinden erişildi.
- Uğurlu, N. S., ve Akbaş, G. (2013). Namus kültürlerinde “namus” ve “namus adına kadına şiddet”: Sosyal psikolojik açıklamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 16(32), 76-91. 15

- Mart 2024 tarihinde <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/167067> adresinden alındı
- Işık, R. (2008). *The predictors of understanding of honor and attitudes toward honor related violence: Ambivalent sexism and system justification* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). 2 Nisan 2024 tarihinde <https://open.metu.edu.tr/handle/11511/17707> adresinden alındı
- Waddell, N., Sibley, C.G. ve Osborne, D. (2018). Better off Alone? Ambivalent Sexism Moderates the Association Between Relationship Status and Life Satisfaction Among Heterosexual Women and Men. *Sex Roles*, 80, 347–361 (2019). doi:10.1007/s11199-018-0935-3
- Welsh, D. P., Grello, C. M., ve Harper, M. S. (2003). When love hurts: Depression and adolescent romantic relationships. P. Florsheim (Der.). *Adolescent Romantic Relations and Sexual Behavior* içinde (ss. 185-211). NJ: Psychology Press. 4 Mayıs 2024 tarihinde <https://psycnet.apa.org/record/2003-06578-008> adresinden alındı
- Winch, R. (1955). The theory of complementary needs in mate-selection: A test of one kind of complementariness. *American Sociological Review*, 20(1), 52-56. doi: 10.2307/2088200
- Xia, P., Liu, B., Sun, Y., ve Chen, C. (2015). Reciprocal recommendation system for online dating. *Proceedings of the 2015 IEEE/ACM International Conference on Advances in Social Networks Analysis and Mining*, (ss. 234-241). doi: 10.48550/arXiv.1501.06247
- Yamawaki, N., Darby, R., ve Queiroz, A. (2007). The Moderating Role of Ambivalent Sexism: The Influence of Power Status on Perception of Rape Victim and Rapist. *The Journal of Social Psychology*, 147(1), 41–56. doi:10.3200/socp.147.1.41-56
- Yıldırım, İ. (2007). Üniversite öğrencilerinin eş seçme kriterleri. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 3(27), 15-30. doi: 10.17066/pdrd.79633
- Yogev, S., ve Brett, J. (1985). Perceptions of the Division of Housework and Child Care and Marital Satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 47(3), 609. doi:10.2307/352262
- Youniss, J. (1982). *Parents and peers in social development: A Sullivan-Piaget perspective*. University of Chicago Press. 12 Mayıs 2024 tarihinde

<https://press.uchicago.edu/ucp/books/book/chicago/P/bo5950138.html> adresinden
alındı

Zaikman, Y., ve Marks, M. J. (2014). Ambivalent sexism and the sexual double standard.
Sex Roles, 71, 333-344. doi: 10.1007/s11199-014-0417-1

EKLER

EK-1. Kişisel Bilgi Formu

1. Yaşınız?

.....

2. Cinsiyetiniz?

Kadın ()

Erkek ()

3. Eğitim seviyeniz?

Lisans()

Yüksek Lisans ()

Doktora ()

4. Medeni durumunuz?

Evli ()

Bekar ()

EK-2 Eş Seçme Stratejileri Ölçeği

Aşağıda yer alan maddeleri dikkatlice okuyarak, katılma derecenizi en iyi yansıtan rakamın üzerine (X) işareti koyunuz. Bazı maddelere cevap vermek zor olabilir. Ancak her bir maddede sizi en iyi yansıtan rakamı işaretleyiniz.

No	Maddeler	HİÇ katılmıyorum									Tamamen katılıyorum
1	Evleneceğim kişinin güzel/yakışıklı olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
2	Evleneceğim kişinin benimle aynı mezhepten olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
3	Evleneceğim kişinin aşka inanması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
4	Evleneceğim kişinin saygın bir meslek sahibi olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
5	Evleneceğim kişinin benimle aynı etnik kökenden olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
6	Evleneceğim kişinin cinsel yönden çekici olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
7	Evleneceğim kişinin ev işlerinden anlaması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
8	Evleneceğim kişinin daha önce cinsel ilişkide bulunmamış olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
9	Evleneceğim kişinin fiziksel olarak çekici olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
10	Evleneceğim kişinin benimle aynı kültürel yapıdan olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
11	Evleneceğim kişinin çocukları sevmesi benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
12	Evleneceğim kişinin iyi bir maddi gelire sahip olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
13	Evleneceğim kişinin bana aşık olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
14	Evleneceğim kişinin, aileme saygı duyması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
15	Evleneceğim kişinin daha önce evlenmemiş olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
16	Evleneceğim kişinin çocuk bakımından anlaması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
17	Evleneceğim kişinin dürüst olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
18	Evleneceğim kişinin bana ekonomik güvence sağlaması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
19	Evleneceğim kişiyle aynı siyasi görüşten olmak benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	

20	Evleneceğim kişinin güvenilir olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
21	Evleneceğim kişinin sadık olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
22	Evleneceğim kişinin sevgisini ifade etmesi benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
23	Evleneceğim kişinin bakır/bakire olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	Evleneceğim kişinin bana saygılı davranması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
25	Evleneceğim kişinin evliliğe önem veren biri olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
26	Evleneceğim kişinin, sosyal statüsü yüksek bir mesleğe sahip olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
27	Evleneceğim kişinin aile kurumuna önem veren biri olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
28	Evleneceğim kişinin evine bağlı olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

EK-3 Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği

Aşağıdaki her bir madde genelde üniversite öğrencilerinin bazen diğer kişilerden talep ettiği şeyleri tanımlamaktadır. Lütfen, her bir durumda/koşulda bulunduğunuzu düşünün ve cevaplarınızı ona göre verin. Her bir soruda, sizin için uygun olan numarayı daire içine alarak işaretlemeleri yapınız.

- Maddeleri değerlendirirken, karşınızdaki kişinin (örneğin, bir hocanız veya bir arkadaşınızla ilgili olan maddelerde) lütfen belirli bir kişiyi değil, **ORTALAMA BİR KİŞİYİ DÜŞÜNEREK** yanıt veriniz.
- Araştırma, **özel kişilere karşı olan tutumlarınızı değil, GENEL TUTUMLARINIZI** incelemektedir.

- Her bir maddenin ardından gelen şu soruları yanıtlamanız beklenmektedir:
- 1) Başkalarının size tepkisi konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**
 - 2) İlgili durumda diğer kişilerin ne tür tepki verebileceğini düşünürsünüz?

1. Sınıftaki birine notlarını ödünç alıp alamayacağınızı soruyorsunuz.

- a) Kişinin notlarını vermek isteyip istemeyebileceği ile ilgili olarak ne kadar **endişe ederveya kaygı duyarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Bu kişinin notlarını bana isteyerek vermesini beklerdim

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

2. Romantik partnerinizden sizinle aynı eve taşınmasını istiyorsunuz.

- a) Romantik partnerinizin sizinle aynı eve taşınmayı isteyip istemeyeceği ile ilgili ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Romantik partnerimin benimle aynı eve taşınmayı istemesini beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

3. Yurtdışı gezisine gitmek için ebeveynlerinizden destek istiyorsunuz.

- a) Ebeveynlerinizin size yardımcı olmayı isteyip istemeyebileceği ile ilgili ne kadar **endişeder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Onların (Ebeveynlerimin) bana yardım etmek için istekli olmalarını beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

4. Yeni tanıştığınız birine çıkma teklif ediyorsunuz.

- a) Kişinin sizinle çıkmak isteyip istemeyebileceği ile ilgili ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) O kişinin benimle çıkmayı istemesini beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

5. Romantik partneriniz bütün arkadaşlarla birlikte dışarı çıkmayı planlıyor, ancak sizgeceyi sadece partnerinizle geçirmek istiyorsunuz, ve bunu ona söylediniz.

- a) Romantik partnerinizin bu isteğinizi kabul edip etmeyebileceği ile ilgili ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Romantik partnerimin bu isteğimi kabul etmeye istekli olmasını beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

6. Günlük harcamalarınızı karşılamak için ebeveynlerinizden harçlığınızı arttırmalarını istiyorsunuz.

- a) Ebeveynlerinizin bu isteğinizi kabul edip etmeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Ebeveynlerimin yardımcı olmaya istekli olmalarını beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

7. Derste yeni tanıştığınız birine birlikte kahve içmeyi teklif ediyorsunuz.

- a) Kişinin sizinle gelmeyi isteyip istemeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Diğer kişinin benimle gelmeyi istemesini beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

8. Yakın bir arkadaşınıza onu ciddi şekilde üzecek bir şey söyledikten ya da yaptıktan sonra, yaklaşıyor ve konuşmak istiyorsunuz.

- a) Arkadaşınızın bu durumda sizinle konuşmak isteyip istemeyeceği ile ilgili ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Hemen benimle konuşup sorunlarımızı çözmek istemesini beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

9. Dersten sonra hocanıza anlamadığınız bir konuda soru yöneltip size fazladan zamanayıp ayıramayacağını soruyorsunuz.

- a) Hocanızın size yardım etmeyi isteyip istemeyeceği ile ilgili ne kadar **endişe eder vevakaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Hocamın bana yardımcı olmak için istekli olmasını beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

10. Okulunuzu bitirdikten sonraki yıllarda ailenizden para istiyorsunuz.

- a) Ebeveynlerinizin size para vermeyi isteyip istemeyebilecekleri konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Ebeveynlerimin para talebimi kabul etmek konusunda istekli olmalarını beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

11. Okul tatilinde bir arkadaşınıza birlikte tatile gitmeyi teklif ediyorsunuz.

- a) Arkadaşınızın sizinle tatile gelmeyi isteyip istemeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder vevakaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Teklifimin memnuniyetle kabul edilmesini beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

12. Çok kırıkcı bir tartışmadan sonra romantik partnerinize telefon ediyor ve onu görmekistediğinizi söylüyorsunuz.

- a) Romantik partnerinizin sizi görmeyi isteyip istemeyebileceği konusunda ne kadar endişeler ve kaygı duyarınız?

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Romantik partnerimin de beni görmeye istekli olmasını beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

13. Arkadaşınıza ondan bir şeyini ödünç alıp alamayacağınızı soruyorsunuz.

- a) Arkadaşınızın size istediğiniz şeyi verip vermeyebileceği konusunda ne kadar endişeler ve kaygı duyarınız?

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Arkadaşımın istediğim şeyi ödünç vermeye istekli olmasını beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

14. Ebeveynlerinizden sizin için önemli ancak onlar için sıkıcı ve gelmesi zahmetli olabilecek bir etkinliğe sizinle beraber gelmelerini istiyorsunuz.

- a) Ebeveynlerinizin sizinle gelmeyi isteyip istemeyebileceği konusunda ne kadar endişeler ve kaygı duyarınız?

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Ebeveynlerimin benimle gelmeyi kabul etmelerini beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

15. Bir arkadaşınızdan size ciddi bir yardımda bulunmasını istiyorsunuz.

- a) Arkadaşınızın bu yardımı yapmak isteyip istemeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Arkadaşımın bu yardım isteğimi kabul etmesini beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

16. Romantik partnerinize sizi gerçekten sevip sevmediğini soruyorsunuz.

- a) Romantik partnerinizin sizi gerçekten sevdiğini söyleyip söylemeyebileceği konusundane kadar **endişe eder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Romantik partnerimin beni gerçekten çok sevdiğini söylemeye istekli olmasınıbeklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

17. Bir partiye gidiyorsunuz ve odanın diğer köşesinde birini fark ediyorsunuz, sonra onaberaber dans etmeyi teklif ediyorsunuz.

- a) Dans etmeyi teklif ettiğiniz kişinin teklifinizi kabul edip etmeyebileceği konusunda nekadard **endişe eder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Dans etmeyi teklif ettiğim kişinin bu teklifimi memnuniyetle kabul etmesinibeklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

18. Ailenizle tanıştırmak üzere romantik partnerinizden sizinle eve gelmesini istiyorsunuz.

- a) Romantik partnerinizin ailenizle tanışmayı isteyip istemeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Romantik partnerimin ailemle buluşmayı memnuniyetle kabul etmesini beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

19. Başka bir şehirde yaşayan bir arkadaşınıza evinde 10 gün kalmak istediğinizi söylüyorsunuz.

- a) Arkadaşınızın bu isteğinizi kabul edip etmeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Arkadaşımın evinde kalma isteğimi memnuniyetle kabul etmesini beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

20. Yeni tanıştığınız bir hemcinsinize birlikte bir şeyler yapmayı öneriyorsunuz.

- a) Bu kişinin önerinizi kabul edip etmeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Arkadaşımın benimle dışarı çıkmayı memnuniyetle kabul etmesini beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

21. Romantik partnerinizden sizi ailesiyle tanıştirmasını istiyorsunuz.

- a) Romantik partnerinizin sizi ailesiyle tanıştırmayı isteyip istemeyebileceği konusundane kadar **endişe eder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Romantik partnerimin bu isteğimi memnuniyetle kabul etmesini beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

22. Evde arkadaşlarınızla parti yapmak için anne ve babanızın akşam için başka bir yere gitmelerini istiyorsunuz.

- a) Ebeveynlerinizin bu isteğinizi kabul edip etmeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Ebeveynlerimin bu isteğimi kabul etmelerini beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

23. Ebeveynlerinize romantik partnerinizle tatile gitmek istediğinizi söylüyorsunuz.

- a) Ebeveynlerinizin bu isteğinizi kabul edip etmeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Ebeveynlerimin romantik partnerimle tatile çıkmamı kabul etmelerini beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

24. Ebeveynlerinize mezuniyetten sonra onlardan farklı bir şehirde yaşamak istediğinizi söylüyorsunuz.

- a) Ebeveynlerinizin bu isteğinizi kabul edip etmeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Ebeveynlerimin kararımı kabul etmelerini beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

25. Çok iyi yemek yapan bir akrabanızdan (hala, teyze, vb.) çok iyi yaptığı bir yemeği sizin için özel olarak yapmasını istiyorsunuz.

- a) Akrabanızın sizin için özel olarak yemek yapmayı isteyip istemeyebileceği konusundane kadar **endişe eder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Akrabamın bu isteğimi memnuniyetle kabul etmesini beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

26. Sınavdan bir gün önce sizinle aynı sınava girecek olan bir arkadaşınızdan anlamadığınız konuları size anlatmasını istiyorsunuz.

- a) Arkadaşınızın bu isteğinizi kabul edip etmeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarsınız?**

1	2	3	4	5	6
Hiç endişelenmem / Kaygı duymam					Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- b) Arkadaşımın beni çalıştırmayı memnuniyetle kabul etmesini beklerdim.

1	2	3	4	5	6
Çok küçük ihtimalle					Çok büyük ihtimalle

EK-4 Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği

Lütfen her bir ifade ile ne derece hemfikir olup olmadığınızı verilen ölçekteki sayılardan uygun olanı ifadenin yanındaki boşluğa yazarak belirtiniz.

1	2	3	4	5	6
Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum

- ___ 1)- Ne kadar başarılı olursa olsun bir kadının sevgisine sahip olmadıkça bir erkek gerçek anlamda bütün bir insan olamaz.
- ___ 2)- Gerçekte birçok kadın “eşitlik” arıyoruz maskesi altında işe alınmalarda kendilerinin kayırılması gibi özel muameleler arıyorlar.
- ___ 3)- Bir felaket durumunda kadınlar erkeklerden önce kurtarılmalıdır.
- ___ 4)- Birçok kadın masum söz veya davranışları cinsel ayrımcılık olarak yorumlamaktadır.
- ___ 5)- Kadınlar çok çabuk alınırlar.
- ___ 6)- Karşı cinsten biri ile romantik ilişki olmaksızın insanlar hayatta gerçekten mutlu olamazlar.
- ___ 7)- Feministler gerçekte kadınların erkeklerden daha fazla güce sahip olmalarını istemektedirler.
- ___ 8)- Birçok kadın çok az erkekte olan bir saflığa sahiptir.
- ___ 9)- Kadınlar erkekler tarafından el üstünde tutulmalı ve korunmalıdır.
- ___ 10)- Birçok kadın erkeklerin kendileri için yaptıklarına tamamen minnettar olmamaktadırlar.
- ___ 11)- Kadınlar erkekler üzerinde kontrolü sağlayarak güç kazanmak hevesindeler.

- ___ 12)- Her erkeğin hayatında hayran olduğu bir kadın olmalıdır.
- ___ 13)- Erkekler kadınsız eksiktirler.
- ___ 14)- Kadınlar işyerlerindeki problemleri abartmaktadırlar.
- ___ 15)- Bir kadın bir erkeğin bağılılığını kazandıktan sonra genellikle o erkeğe sıkı bir yular takmaya çalışır.
- ___ 16)- Adaletli bir yarışmada kadınlar erkeklere karşı kaybettikleri zaman tipik olarak kendilerinin ayrımcılığa maruz kaldıklarından yakınırılar.
- ___ 17)- İyi bir kadın erkeği tarafından yüceltilmelidir.
- ___ 18)- Erkekler cinsel yönden yaklaşılabilir olduklarını gösterircesine şakalar yapıp daha sonra erkeklerin tekliflerini reddetmekten zevk alan birçok kadın vardır.
- ___ 19)- Kadınlar erkeklerden daha yüksek ahlaki duyarlılığa sahip olma eğilimindedirler.
- ___ 20)- Erkekler hayatlarındaki kadın için mali yardım sağlamak için kendi rahatlarını gönüllü olarak feda etmelidirler.
- ___ 21)- Feministler erkeklere makul olmayan istekler sunmaktadırlar.
- ___ 22)- Kadınlar erkeklerden daha ince bir kültür anlayışına ve zevkine sahiptirler.